

RAPORT
z działalności
edukacyjnej
LASÓW
PAŃSTWOWYCH
w 2005 roku

Warszawa 2006

Raport opracowano na podstawie
sprawozdań z 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych,
Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie
oraz informacji Leśnego Banku Genów Kostrzyca

Autor opracowania:
Tadeusz Chrzanowski
członek Zespołu ds. wspomagania merytorycznego
w zakresie edukacji leśnej społeczeństwa
w Lasach Państwowych

Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku:
Studio POMORZE, ul. Przechowska 13, 85-564 Bydgoszcz

Nakład: 700 egz.

**Państwowe
Gospodarstwo Leśne
LASY PAŃSTWOWE
Dyrekcja Generalna
Lasów Państwowych
w Warszawie**

**RAPORT
z działalności edukacyjnej
LASÓW PAŃSTWOWYCH
w 2005 roku**

Warszawa 2006

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE	5
II.	DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LASÓW PAŃSTWOWYCH W 2005 ROKU	6
	1. Obiekty edukacji leśnej	6
	2. Formy edukacji leśnej	7
	3. Współpraca w edukacji	8
	4. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa	11
	5. Nadleśnictwo edukacyjne roku 2005	11
	6. Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych w edukacji leśnej	12
	7. Inne jednostki Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa	12
	7.1. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie	12
	7.2. Leśny Bank Genów Kostrzyca	13
III.	SYSTEM SZKOLEŃ LIDERÓW EDUKACJI W LASACH PAŃSTWOWYCH	14
	1. Szkolenia na szczeblu krajowym	14
	2. Szkolenia na szczeblu regionalnym (RDLP) i podstawowym (nadleśnictwa)	14
IV.	PORADNIK EDUKACJI LEŚNEJ	15
V.	ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. EDUKACJI LEŚNEJ	16
VI.	FINANSOWANIE EDUKACJI LEŚNEJ	16
VII.	PODSUMOWANIE	18
	TABELE	20
	ADRESY DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH	35

I. WPROWADZENIE

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Lasy Państwowe. Fakt ten wynika z przyjętych w 1997 roku założeń "Polityki Leśnej Państwa" oraz "Kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych" wprowadzonych zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 roku.

Edukacja leśna społeczeństwa ma na celu: upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z wszystkich funkcji lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Wspomniane zarządzenie nr 57 wprowadziło do praktyki zawodowej Lasów Państwowych dokument zatytułowany "Program edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie". Dokument ten, obowiązujący od 1 stycznia 2004 roku nadaje działalności edukacyjnej charakter planowy. Umożliwia tym samym sprawozdawczość, która jest podstawą i źródłem informacji niniejszego opracowania - raportu. Raport wykonano na pod-

stawie sprawozdań sporządzonych w 17 regionalnych dyrekcjach Lasów Państwowych, Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie oraz informacji z Leśnego Banku Genów Kostrzyca.

Niniejszy "Raport" jest drugim tego typu opracowaniem, gdyż pierwsze zostało wykonane w roku minionym (2005). W tegorocznym "Raporcie", po raz pierwszy zamieszczono zestawienie wydatków na działalność edukacyjną Lasów Państwowych. Inne informacje i dane z dwóch kolejnych lat 2004-2005, pozwalają na dokonanie porównań i analiz, z których wynika jednoznacznie, że następuje dalszy, dynamiczny rozwój aktywności edukacyjnej leśników. Zaznaczyć jednak trzeba, że "Raport" nie jest rankingiem, czy klasyfikacją jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, już choćby dlatego, że nie stosuje się oceny jakościowej działań edukacyjnych. Celem "Raportu" jest natomiast ukazanie skali przedsięwzięcia, sporych nakładów finansowych, a przede wszystkim starań, trudu i wysiłku kadr Lasów Państwowych oraz ich niewątpliwych, choć często niewymiernych osiągnięć na polu edukacji ekologicznej, w tym szczególnie przyrodniczo-leśnej, społeczeństwa polskiego.

II.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA LASÓW PAŃSTWOWYCH W 2005 ROKU

1. Obiekty edukacji leśnej

W edukacji leśnej społeczeństwa Lasy Państwowe wykorzystują ponad 2,5 tys. różnorodnych obiektów (TAB. 1). Są to ośrodki edukacji przyrodniczo-leśnej (25 obiektów) nowo wybudowane w ostatniej dekadzie, bądź zaadaptowane do funkcji edukacyjnej, przede wszystkim w nadleśnictwach na terenie leśnych kompleksów promocyjnych. Są to 202 izby edukacji leśnej, które funkcjonują zarówno jako pojedyncze pomieszczenie w siedzibie nadleśnictwa, leśnictwa lub dawnego budynku gospodarczego bądź jako osobny, często drewniany obiekt służący edukacji. W ostatnich latach dużą popularność zyskały wiaty edukacyjne. Jest ich obecnie 225 i tylko w ostatnim roku liczba ta zwiększyła się o ponad 90. Są to obiekty budowane na wolnym powietrzu, drewniane z ławkami i stołami, zadaszone, przystosowane do prowadzenia zajęć zazwyczaj dla jednej klasy.

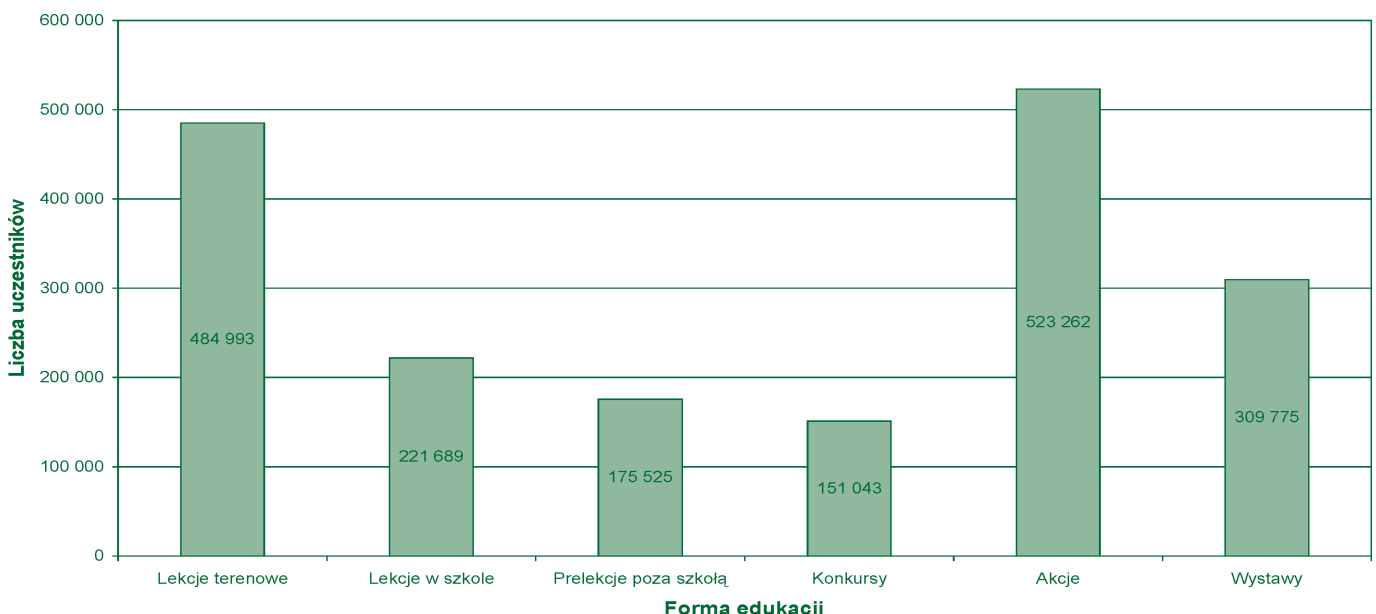
Obiektem edukacji leśnej cieszącym się niezmiennie największym powodzeniem wśród odbiorców edukacji przyrodniczej są leśne ścieżki edukacyjne, zwane też dydaktycznymi. Są to trasy o długości zazwyczaj 3-4 km wiodące przez tereny leśne, z kilkoma, czasem kilkunastoma przystankami tematycznymi, o bardzo różnorod-

nym zagospodarowaniu. Ścieżki edukacyjne w Lasach Państwowych tworzone są na większą skalę od 12 lat, kiedy powołano pierwsze leśne kompleksy promocyjne. Obecnie, praktycznie wszystkie nadleśnictwa LP mają jedną, niekiedy więcej ścieżek dydaktycznych. Na koniec 2005 r. wykazano w sprawozdaniach ogółem 688 ścieżek na łączną liczbę 428 nadleśnictw. Najwięcej ścieżek (średnio 2 na jedno nadleśnictwo) funkcjonuje w RDLP Krosno, Katowice, Gdańsk, Lublin i Zielona Góra (TAB. 2).

W działalności edukacyjnej nadleśnictw powszechnie wykorzystywane są naturalne obiekty leśne, jak rezerwaty przyrody (blisko 320), użytki ekologiczne, obiekty gospodarcze, jak szkoły leśne (ponad 100), drzewostany nasienne, obiekty małej retencji, czy parki i ogrody dendrologiczne (około 60 obiektów). Preferencje, co do wykorzystania tych obiektów w edukacji leśnej społeczeństwa w poszczególnych regionalnych dyrekcjach LP pokazano w TAB. 2.

W celu ujednoczenia terminologii w odniesieniu do obiektów edukacyjnych opracowano w Lasach Państwowych ich uproszczoną standaryzację, która jest zawarta w komentarzu do TAB. 1.

Wykres 1. Formy edukacji i frekwencja w 2005 roku

2. Formy edukacji leśnej

W działalności edukacyjnej Lasów Państwowych realizuje się wiele form edukacji (Wykres 1). Najbardziej pożądana, ale jednocześnie wymagająca dla prowadzącego zajęcia jest "lekcja terenowa". Potrzebna jest tu nie tylko wiedza merytoryczna, ale również umiejętności pedagogiczne. Lekcje prowadzone są z wykorzystaniem "terenowych" obiektów edukacji leśnej, w tym najczęściej ścieżki dydaktycznej i wybranej powierzchni edukacyjnej, jak np. szkółki leśnej, drzewostanu nasiennego, czy rezerwatu przyrody. Tego typu lekcji terenowych przeprowadzono w Lasach Państwowych w 2005 roku ponad 13,5 tys. i uczestniczyło w nich blisko 485 tys. osób, a to jest 26% uczestników wszystkich form edukacji (TAB. 3).

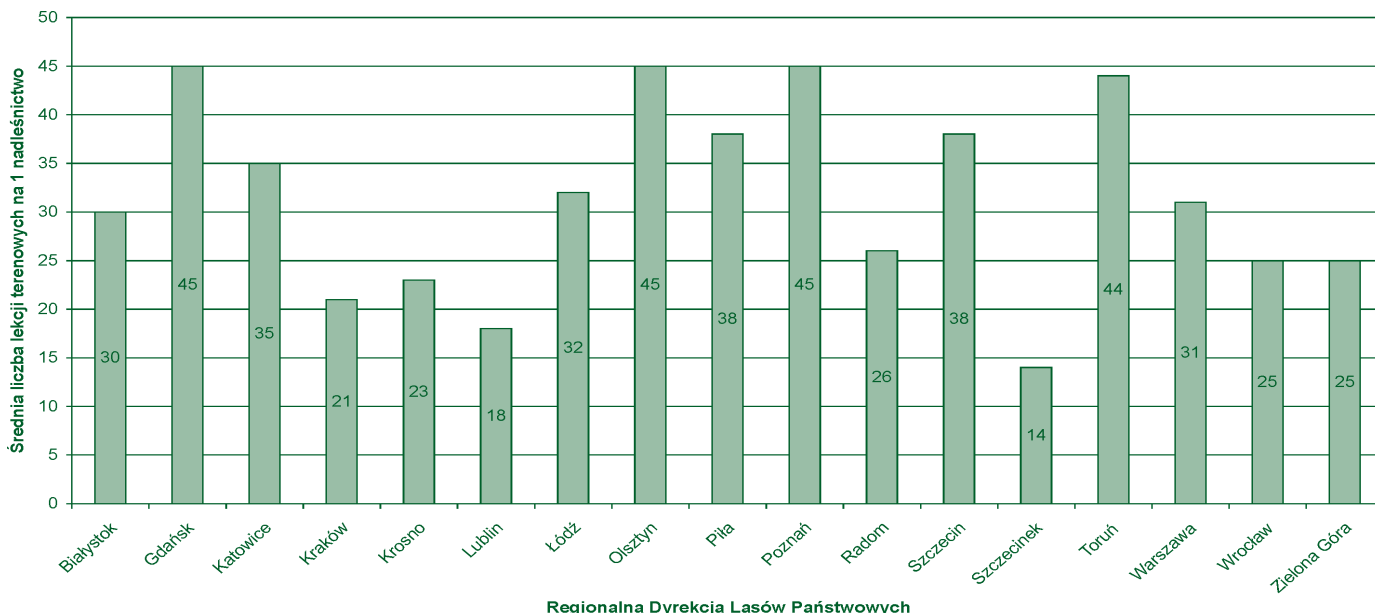
Z danych liczbowych wynika, że przeciętne nadleśnictwo Lasów Państwowych w Polsce przeprowadziło w 2005 roku 32 lekcje terenowe (TAB. 4). Dane są jednak zróżnicowane regionalnie i najwięcej takich zajęć odnotowano w nadleśnictwach RDLP Gdańsk, Olsztyn i Poznań - po 45 oraz RDLP Toruń - 44 lekcje na jedno nadleśnictwo (Wykres 2). Frekwencja na zajęciach terenowych jest zazwyczaj zbliżona do liczebności przeciętnej klasy szkolnej, a jeszcze częściej zależy od pojemności autobusu, który dowozi dzieci i młodzież do nadleśnictwa i waha się w granicach od 31 do 41 osób. Za najbardziej efektywne, gdy chodzi o skutek edukacyjny, należy uznać grupy mniej liczne, a takie odnotowano w nadleśnictwach RDLP Gdańsk - średnio 31 uczniów na każdej lekcji terenowej oraz w RDLP Szczecinek i Wrocław - po 33 uczniów. Imponująco przedstawia się sumaryczna liczba uczestników zajęć terenowych w ciągu całego 2005 roku. Aż 277 nadleśnictw (65%) przyjmowało na zajęciach terenowych, łącznie ponad 1000 osób. Wśród uczestników zajęć zdecydowanie dominują uczniowie szkół podstawowych (Wykres 3), czyli przedziału wiekowego od 7 do 12 lat (52,6%).

Kolejną, ważną formą edukacji leśnej są zajęcia prowadzone przez leśników w szkołach. Najczęściej są to lekcje przyrody, środowiska, bądź biologii o tematyce leśnej, np. z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu, ochrony przyrody, gospodarowania zasobami leśnymi Polski i świata. Niekiedy, na lekcjach wychowawczych leśnicy mówią o tym jak zostać leśnikiem i na czym polega dzisiaj praca leśniczego. W skali całego kraju leśnicy przeprowadzili w szkołach blisko 5 tysięcy lekcji (TAB. 5). Najwięcej w szkołach podstawowych i gimnazjach. Uczestniczyło w nich ponad 220 tysięcy uczniów i... przedszkolaków. Ta forma edukacji leśnej jest najbardziej popularna na terenie RDLP Poznań i Zielona Góra. Leśnicy z każdego nadleśnictwa tych dyrekcji przeprowadzili w szkołach w 2005 r. przeciętnie 18 lekcji, w RDLP Gdańsk - 17 lekcji, przy średniej krajowej - 12 lekcji (Wykres 4).

Część wystąpień i prelekcji leśników odbywa się na festynach, imprezach okolicznościowych, ale również na forum samorządowym, na zebraniach wiejskich, na spotkaniach towarzystw i różnych organizacji społecznych. W 2005 r. wykazano 4 995 takich wystąpień, a uczestniczyło w nich ponad 175 tys. osób (TAB. 6). Wśród słuchaczy tej formy edukacji znaczący udział (22,3%) mają osoby dorosłe. Każde nadleśnictwo w Polsce przygotowało i przeprowadziło średnio 12 prelekcji poza szkołą, przy czym najwięcej przypadło na nadleśnictwa z RDLP Warszawa - 22, Toruń - 17 i Łódź - 16 (Wykres 5).

Konkursy plastyczne, literackie, w tym również wiedzy przyrodniczo-leśnej cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży w wieku szkolnym oraz ich nauczycieli i wychowawców. Dodatkowym magnesem przyciągającym uczestników tej formy edukacji są nagrody fundowane przez nadleśnictwa. Są to najczęściej nagrody książkowe, ale czasem również grupowe wyjazdy z leśnikiem na ścieżkę dydaktyczną, zakończone zabawą-quizem przy ognisku. W 2005 roku nadleśnictwa prze-

Wykres 2. Zajęcia terenowe w nadleśnictwach w 2005 roku (według RDLP)

przewodzą łącznie 1 357 konkursów (TAB. 7), w których udział wzięło ponad 151 tys. osób, głównie uczniów szkół podstawowych (58,3% uczestników). Z danych zawartych w sprawozdaniach wynika, że nadleśnictwa w kraju organizowały w ciągu roku od 2 do 5 konkursów, przy czym najczęściej ich odbyło się w nadleśnictwach RDLP Gdańsk, natomiast największą frekwencją cieszyły się konkursy organizowane przez nadleśnictwa RDLP Warszawa, Toruń, Gdańsk, Katowice i Olsztyn (Wykres 6).

Do masowych form edukacji leśnej z mocno akcentowanymi pierwiastkami wychowawczymi są różnego rodzaju akcje i imprezy okolicznościowe organizowane na terenach leśnych. Wymienić tu można: *Dzień Ziemi*, *Święto Niezapominajki*, *Sprzątanie Świata (i lasu)*, *Dni Lasu*, *zimowe dokarmianie zwierząt*, imprezy dożynkowe itp. W 2005 r. nadleśnictwa organizowały, bądź współorganizowały ponad 2,4 tys. takich akcji i imprez, w których uczestniczyło ponad 523 tys. osób (TAB. 8), a to jest więcej bo 28% frekwencji wszystkich form działalności edukacyjnej Lasów Państwowych (Wykres 1). Przeciętnie na jedno nadleśnictwo w kraju przypadało sześć akcji, chociaż nadleśnictwa RDLP Białystok miały ich średnio po 10, a nadleśnictwa RDLP Szczecin - po 9.

Efektom konkursów plastycznych i fotograficznych organizowanych przez jednostki Lasów Państwowych są często wystawy nagrodzonych prac. Ponadto nadleśnictwa i biura RDLP organizują, bądź wypożyczają różnorodne wystawy udostępniane później do zwiedzania społeczeństwu. W 2005 r. kilka regionalnych dyrekcji LP obchodziło jubileusz 80-lecia istnienia i ten temat w wielu miejscach prezentowany był na wystawach towarzyszących obchodom regionalnym. Podkreślić warto, że niektóre obiekty edukacji leśnej w Lasach Państwowych, jak np. 25 ośrodków edukacji - część pomieszczeń przeznaczają zwykle na wystawy stałe (np. ekspozycji i fotografii przyrodniczych), a część miejsca na organizację wystaw czasowych, tematycznych, okolicznościowych. Łącznie, w 2005 r. nadleśnictwa wykazały 338 wystaw, które odwiedziło blisko 310 tys. osób (TAB. 9). Najwyższą frekwencję odnotowano na wystawach organizowanych na terenie RDLP Kraków i Katowice, a następnie Olsztyn, Rądom i Szczecin.

Pracownicy Lasów Państwowych wielokrotnie angażują się w działalność edukacyjną, którą trudno zaliczyć do powyżej wyliczonych form. Są to np. konsultacje (również w terenie) i udostępnianie materiałów przy pisaniu prac magisterskich, doktorskich, referatów, sprawozdań, raportów itp. W skali kraju są to setki zdarzeń i kilka tysięcy osób uzyskujących kompetentną informację od leśników. Kolejną formą edukacji zaliczoną tu do form "Inne" jest obsługa własnych stoisk Lasów Państwowych na imprezach targowych, dużych wystawach interdyscyplinarnych, festynach itp. (TAB. 10). Trudno w tym przypadku dokładniej ocenić frekwencję i udział grup wiekowych, jak również faktyczne efekty edukacyjne. Imprezy takie odwiedzane są na ogół przez dziesiątki tysięcy ludzi, np. stoisko Lasów Państwowych na Festynie Archeologicznym w Biskupinie (Nadleśnictwo Gołębki, RDLP Toruń)

według szacunkowych danych, w ciągu sześciu dni we wrześniu 2005 roku, odwiedziło około 90 tys. osób. Karty wstępu (zawierające treści edukacyjne) do rezerwatów przyrody na terenie krakowskiej dyrekcji LP wykupiło blisko 160 tys. osób. Arboretum w Sycowie (RDLP Poznań) zwiedziło ponad 17 tys. osób, zaś arboretum w Wirtach (RDLP Gdańsk) - ponad 14 tys. osób, leśniczówkę z Izbą Pamięci E. Wiecherta w Nadleśnictwie Strzałowo (RDLP Olsztyn) odwiedziło około 10 tys. osób.

3. Współpraca w edukacji

Działalność edukacyjna Lasów Państwowych w dużej mierze opiera się na współpracy z podmiotami, dla których edukacja jest zadaniem statutowym o pierwszorzędym znaczeniu. Są to przede wszystkim szkoły wszystkich poziomów nauczania, ale również ośrodki edukacji ekologicznej, parki narodowe i parki krajobrazowe, domy kultury, muzea, kościoły, czy w końcu media: prasa radio i telewizja.

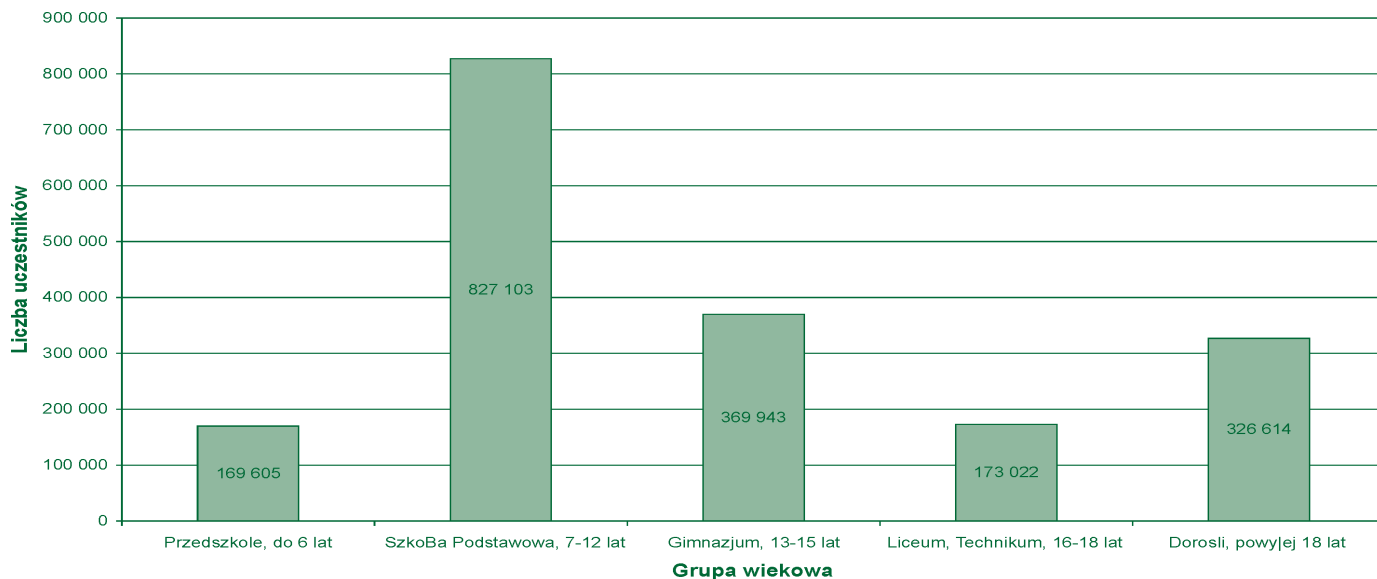
Szkoły i środowisko nauczycielskie są naturalnym partnerem w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych. Oferta przygotowana przez nadleśnictwa trafia tu na podatny grunt i wprost w zapotrzebowanie szkół realizujących edukację formalną, szczególnie w zakresie przedmiotów przyrodniczych. W 2005 roku nadleśnictwa współpracowały z ponad 8 tysiącami szkół (TAB. 11), podejmując blisko 12 tys. wspólnych przedsięwzięć (konkursów, wycieczek do lasu, akcji sprzątania lasu, sadzenia drzewek itp.). Statystycznie, każde nadleśnictwo w kraju współpracuje z 19 szkołami (TAB. 12), przy czym najczęściej szkół dociera do nadleśnictw RDLP otaczających duże aglomeracje miejskie: Warszawę - 37, Gdańsk - 29, Katowice - 27, Poznań - 24 i Łódź - 23 szkoły na jedno nadleśnictwo (Wykres 7).

Z danych zamieszczonych w sprawozdaniach wynika (TAB. 12), że 164 nadleśnictwa współpracują z ośrodkami edukacji ekologicznej i niemal, co drugie (196) z parkiem krajobrazowym lub narodowym. Współpraca kilku nadleśnictw z jednym podmiotem przyczynia się do rzeczywistego zwielokrotnienia efektów edukacyjnych. Sytuacja ta dotyczy również współpracy z organizacjami pozarządowymi, do których zalicza się między innymi tak powszechnie znane, jak Komitet Ochrony Orłów, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, czy Klub Przyrodników.

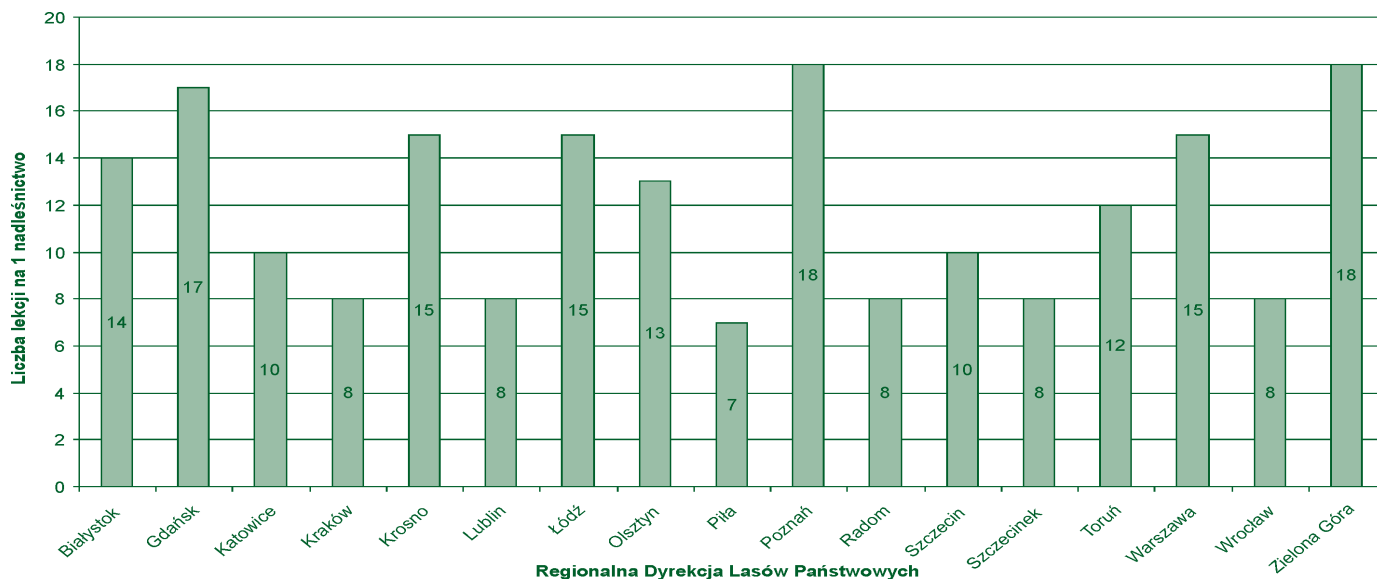
Duże znaczenie w popularyzacji działalności edukacyjnej Lasów Państwowych mają media: prasa, radio i telewizja. "Wspólne przedsięwzięcia" z mediami to przede wszystkim komunikaty i artykuły prasowe oraz programy radiowe i telewizyjne. Leśnicy współpracują z kościołami. Najczęściej są to informacje i komunikaty podawane przez duchowieństwo - księża, siostry zakonne, katechetów - o zagrożeniach pożarowych lasów, w tym o szkodliwości wypalania traw, ale również są to spotkania z leśnikami przy okazji pozyskiwania stroiszu, czy świątecznej "choinki". Piękną tradycją jest również uczestnictwo osób duchownych w leśnych uroczystościach rocznicowych, czy poświęceniu nowych obiektów.

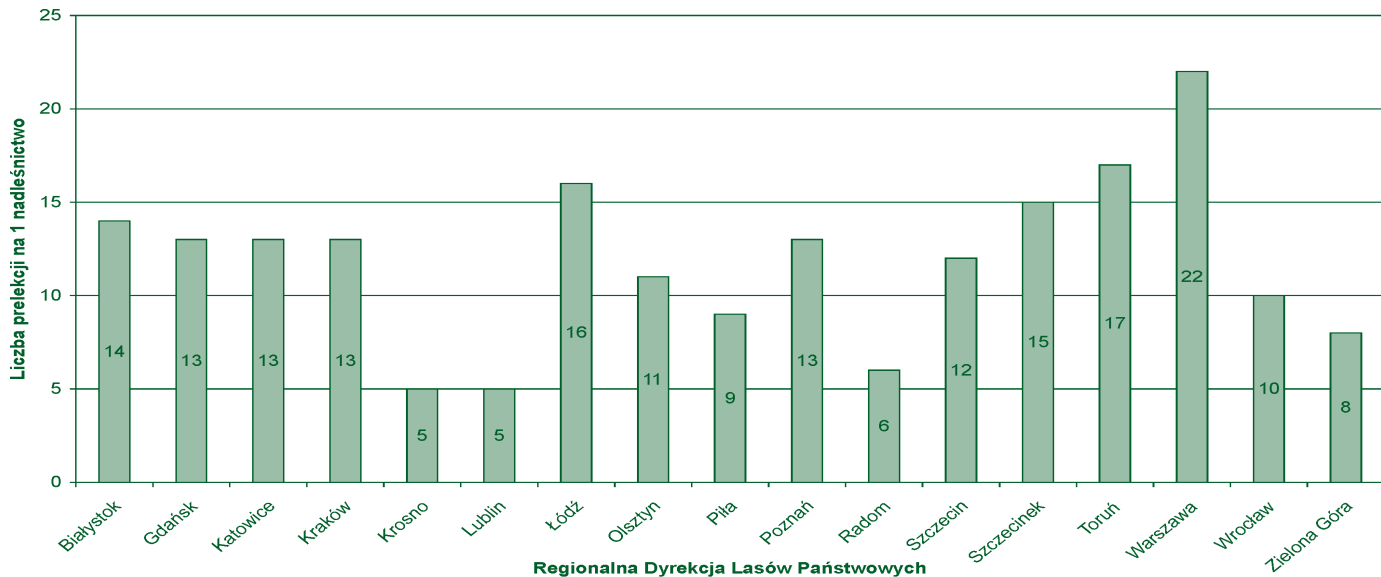
Wykres 3. Uczestnicy edukacji leśnej w 2005 roku według grup wiekowych

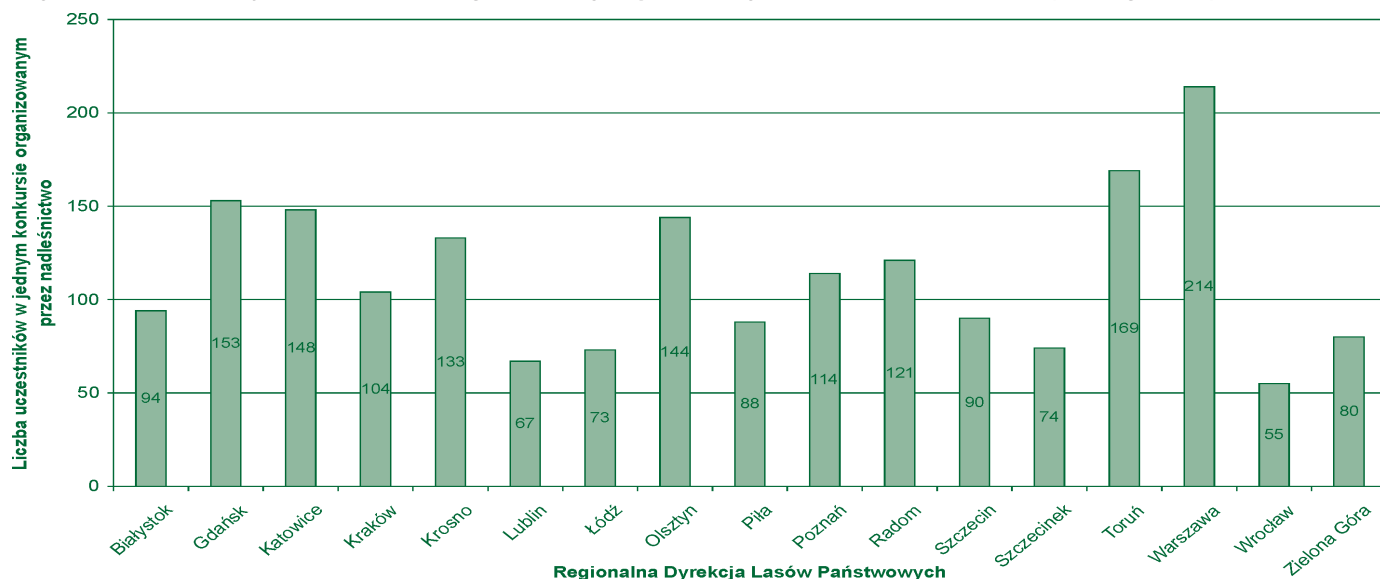
Wykres 4. Lekcje w szkole przeprowadzone przez pracowników Lasów Państwowych w 2005 roku (według RDLP)

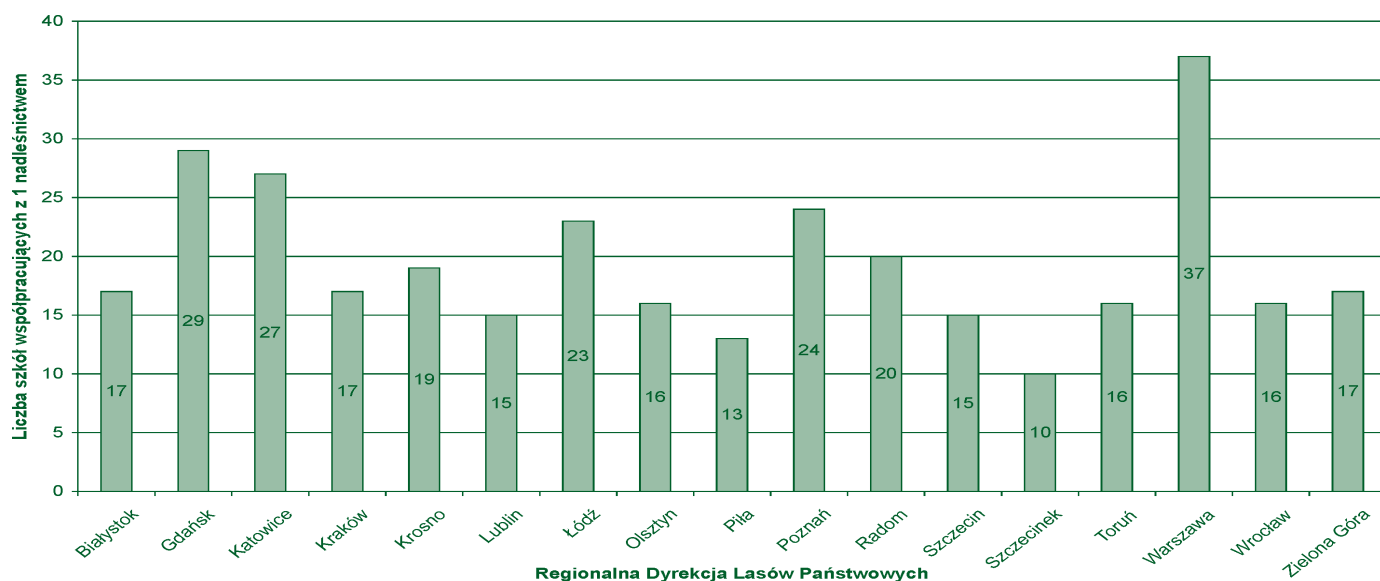
Wykres 5. Prelekcje poza szkołą przeprowadzone przez pracowników Lasów Państwowych w 2005 roku (według RDLP)

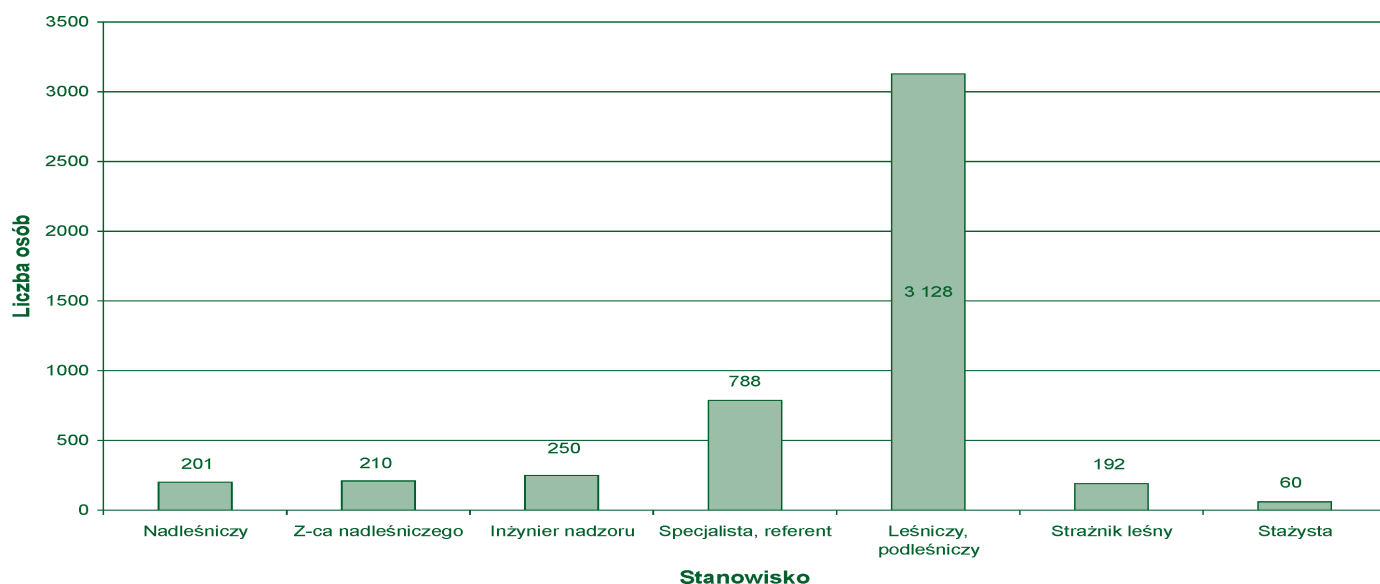
Wykres 6. Frekwencja w konkursach organizowanych przez Lasy Państwowe w 2005 roku (według RDLP)

Wykres 7. Współpraca Lasów Państwowych ze szkołami w 2005 roku (według RDLP)

Wykres 8. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej w 2005 roku

Stosunkowo dużo podmiotów wykazano w sprawozdaniach w kategorii "Inne" (1 838) uzupełniając informacją, że chodzi tu przeważnie o wspomniane już kościoły, a ponadto - jednostki samorządowe, podmioty zagraniczne i Straż Pożarną.

4. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa

Duża i widoczna obecność Lasów Państwowych w nieformalnej edukacji przyrodniczej społeczeństwa jest możliwa dzięki powszechnemu zaangażowaniu pracowników w tę działalność. W 2005 roku 4 829 leśników jakąś część czasu swojej pracy poświęciło na edukację osób zainteresowanych lasem i leśnictwem, czy to na terenie nadleśnictwa, na zaproszenie w szkołach, urzędach, czy w innych miejscach (TAB. 13). Z ankiet wypełnionych przez nadleśnictwa jeszcze w 2002 roku wynikało, że edukacja zajmuje leśnikom najczęściej 3 do 5% czasu pracy, bez pracowników ośrodków edukacji przyrodniczo-leśnej w leśnych kompleksach promocyjnych (około 20 osób w skali kraju), którzy na edukację poświęcają nawet 80% czasu pracy.

Lasy Państwowe w styczniu 2005 r. zatrudniały 22 951 pracowników, nie licząc 3 554 robotników stałych, którzy zasadniczo w działalności edukacyjnej LP nie biorą udziału. Z zestawienia powyższych danych wynika, że co piąty pracownik (21%) przeciętnego nadleśnictwa angażuje się w taką działalność.

Z danych zamieszczonych w sprawozdaniach (Wykres 8) wynika, że najliczniejszą grupą leśnych edukatorów, liczącą łącznie 3 128 osób, są leśniczowie i podleśniczowie oraz specjaliści, referenci i pracownicy techniczni nadleśnictw (788 osób). Sytuacja ta wynika wprost z przyjętej zasady powszechnego zaangażowania pracowników terenowych w działalność edukacyjną, przynajmniej w odniesieniu do szkół publicznych "przynależnych" terytorialnie do danego leśnictwa. Wysoki udział leśniczych i podleśniczych w realizacji zadań edukacyjnych nadleśnictwa jest proporcjonalny do udziału tej grupy w strukturze zatrudnienia w LP (6 213 leśniczych w styczniu 2005 r.). Godny uwagi i uznania jest fakt stosunkowo dużego zainteresowania i osobistego zaangażowania nadleśniczych, ich zastępców i inżynierów nadzoru w działania edukacyjne nadleśnictw (TAB. 14). Z natury rzeczy są to wystąpienia i spotkania sporadyczne i ukierunkowane na grupy "bardziej wymagające", niemniej świadczy o przykładaniu dużego znaczenia przez kadrę kierowniczą do kontaktów ze społeczeństwem.

Przeciętnie 11 pracowników każdego nadleśnictwa w kraju angażuje się w edukację leśną społeczeństwa, przy czym najwyższe dane odnotowano w nadleśnictwach RDLP Gdańsk - 19 pracowników i RDLP Zieleną Górą - 16 pracowników każdego nadleśnictwa (Wykres 9).

5. Nadleśnictwo edukacyjne roku 2005

Z obliczeń wykonanych w oparciu o dane zawarte w sprawozdaniach z działalności edukacyjnej regionalnych dyrekcji LP wyłania się obraz przeciętnego - pod względem statystycznym - nadleśnictwa edukacyjnego roku 2005. W edukacji leśnej takiego nadleśnictwa wykorzystywana jest przede wszystkim leśna ścieżka dydaktyczna, gdyż na każde dwa nadleśnictwa w Polsce przypadają trzy ścieżki edukacyjne. Nadleśnictwa powszechnie wykorzystują w edukacji obiekty gospodarki leśnej, np. szkołę leśną, drzewostan nasienny, a jeszcze częściej miejscowe formy ochrony przyrody, jak rezerwy i użytki ekologiczne, ponadto ogrody i parki dendrologiczne.

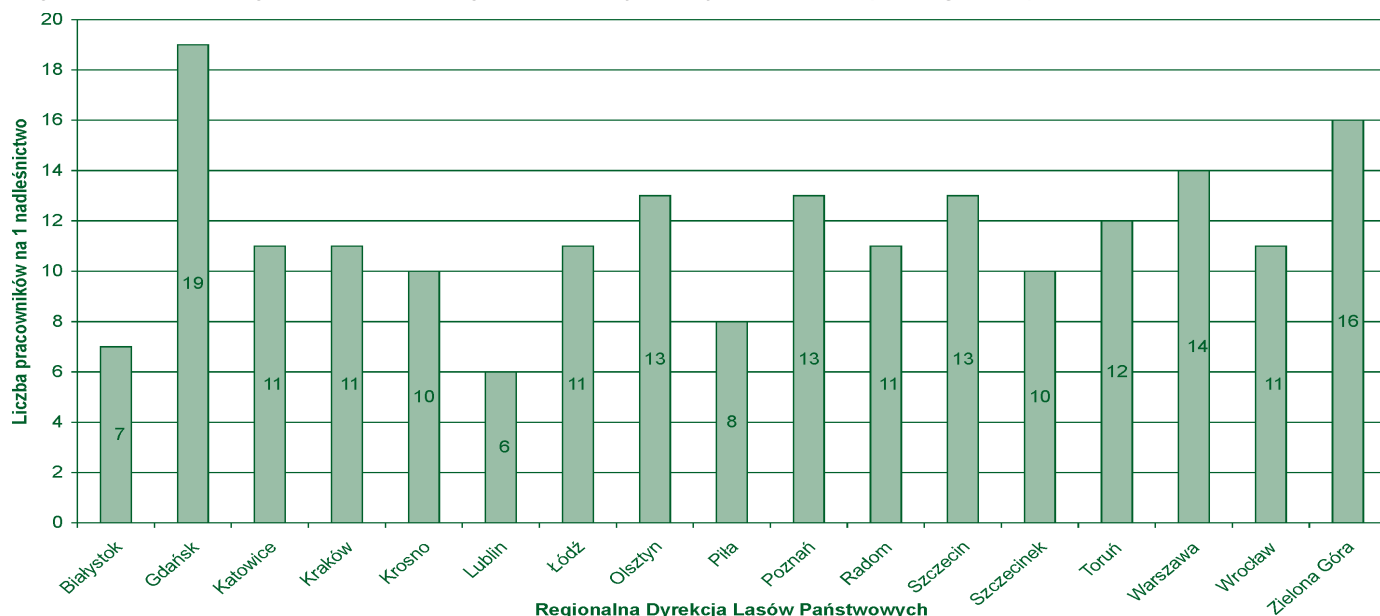
Już blisko połowa nadleśnictw (202) posiada własną izbę leśną, również co drugie nadleśnictwo (225) wykorzystuje w swojej działalności wiaty edukacyjne nazywane często zielonymi klasami.

W różnych formach edukacji leśnej organizowanych przez nadleśnictwo uczestniczyło nieco ponad 4,3 tys. osób. Są to przede wszystkim dzieci i młodzież szkolna w wieku od 7 do 15 lat (64,1%). Uczestnicy edukacji najczęściej korzystają z lekcji terenowych (np. na ścieżce dydaktycznej) i uczestniczą w akcjach organizowanych na terenie nadleśnictwa, typu *Sprzątanie lasu*, *Dzień Ziemi*, *Święto Niezapominajki*. Statystyczne nadleśnictwo edukacyjne przeprowadziło w 2005 roku 32 lekcje (zajęcia) terenowe, w każdej z nich uczestniczyło średnio nieco ponad 36 osób, a łącznie 1 133. Pracownicy tego nadleśnictwa przygotowali 12 lekcji w szkołach dla łącznie 518 uczniów. Przeprowadzili też 12 prelekcji poza szkołą (np. na forum samorządowym, zebraniu wiejskim), w których uczestniczyło łącznie 410 osób.

Nadleśnictwo przygotowało trzy konkursy przyrodnicze (plastyczne, wiedzy przyrodniczej itp.), a w każdym z konkursów uczestniczyło średnio 353 osoby. Ponadto było ono organizatorem lub współorganizatorem sześciu akcji i imprez okolicznościowych, jak *Dzień Ziemi*, *Sprzątanie lasu*, *Święto Niezapominajki*, *zimowe dokarmianie zwierząt*. Frekwencja była spora, w każdej akcji uczestniczyło 217 osób. Osiemdziesiąt procent nadleśnictw przygotowało wystawę rysunków, obrazów, fotografii, ekspozycji itp., którą odwiedziło przeciętnie 916 osób. W innych formach edukacji przyrodniczej organizowanej przez nadleśnictwo (np. stoiska na targach, festynie, grybozbiórce, konsultacje przy pisaniu pracy magisterskiej) uczestniczyło jeszcze ponad 1500 osób.

W działalności edukacyjnej statystyczne nadleśnictwo współpracuje z 19 szkołami, z jedną lub dwoma organizacjami pozarządowymi (np. Komitetem Ochrony Orłów, Ligą Ochrony Przyrody). Co drugie z tych nadleśnictw współpracuje z parkiem krajobrazowym lub narodowym. W celu promocji wiedzy o lesie nadleśnictwo najczęściej współpracuje z prasą (z jednym lub dwoma tytułami), co drugie z nadleśnictw modelowych współpracowało też w przygotowaniu audycji radiowej lub telewizyjnej. Tak szerokie spektrum działań edukacyjnych jest możliwe, ponieważ jest w nich zaangażowanych (w różnym stopniu)

Wykres 9. Pracownicy Lasów Państwowych w edukacji leśnej w 2005 roku (według RDLP)

11 pracowników nadleśnictwa, w tym siedmiu leśniczych (i podleśniczych) oraz dwóch specjalistów z biura nadleśnictwa. Poza tym w działaniach edukacyjnych, co drugiego (niemal) nadleśnictwa w kraju uczestniczą zarówno nadleśniczy, jego zastępca, jak i inżynier nadzoru.

6. Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych w edukacji leśnej

Regionalne dyrekcje Lasów Państwowych (RDLP) w zakresie edukacji leśnej pełnią funkcję doradczą, koordynującą i generalnie - wspierającą działalność edukacyjną nadzorowanych nadleśnictw. W sprawozdawczości typowe działania RDLP są zazwyczaj sumowane z danymi z nadleśnictw, bądź - częściej - niesłusznie pomijane. W każdej RDLP funkcjonuje koordynator edukacji leśnej, który wykonuje samodzielnie szereg zadań edukacyjnych, jak kontakty ze szkołami, przygotowywanie (i głoszenie) referatów, folderów, publikacji prasowych, programów radiowych i telewizyjnych.

Na przykładzie biura RDLP we Wrocławiu podano wybrane informacje o działalności edukacyjnej tej jednostki. Ośmiu pracowników biura RDLP (na 65) uczestniczy w działaniach edukacyjnych - dwóch naczelników i sześciu specjalistów z różnych wydziałów. Przeprowadzili oni w 2005 roku 4 lekcje terenowe, 48 lekcji w szkole i 15 prelekcji poza szkołą dla łącznie 2,2 tys. osób, głównie uczniów szkół podstawowych, ale także osób dorosłych. Zorganizowali wystawę, zajmowali się udostępnianiem materiałów i udzielali konsultacji przy pisaniu prac, łącznie 17 uczniom i studentom. Żywe były również kontakty z mediami a ich efektem 24 artykułów i notatek w prasie, 10 audycji i informacji radiowych, 19 programów i wzmianek w telewizji. Biuro RDLP Wrocław współpracuje w zakresie edukacji leśnej z 39 szkołami, dwoma ośrodkami edukacji ekologicznej, trzema parkami narodowymi i sześcioma

krajobrazowymi, 10 organizacjami pozarządowymi, ośmioma podmiotami na rynku mediów, a ponadto z podmiotami rządowymi i samorządowymi na terenie swojego działania. Podobną aktywność wykazują pracownicy wszystkich regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w kraju. W 2005 roku wzrosło znaczenie specjalistów ds. informacji i komunikacji społecznej (rzeczników prasowych) na szczeblu regionalnym, promujących za pośrednictwem mediów inicjatywy edukacyjne Lasów Państwowych.

7. Inne jednostki Lasów Państwowych w edukacji leśnej społeczeństwa

Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, takie jak: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych w Warszawie, czy Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu prowadzą działalność wspomagającą nadleśnictwa i regionalne dyrekcje LP w edukacji leśnej społeczeństwa. Wlicza się do tego przede wszystkim działalność wydawniczą (prasę leśną, foldery, informatory, gry dydaktyczne), audiowizualną (nagrania audio, np. głosy przyrody, filmy edukacyjne itp.) i informacyjno-promocyjną (internet, konferencje, festyny).

7.1. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

Jednostką organizacyjną Lasów Państwowych o szerokim spektrum działań edukacyjnych jest Ośrodek Kultury Leśnej (OKL) w Gołuchowie. Oferta edukacyjna kierowana jest do wszystkich grup wiekowych, do każdego turysty z kraju i zagranicy, odwiedzających zabytkową rezydencję rodziny Czartoryskich w Gołuchowie, do dzieci i młodzieży przyjeżdżających w ramach wycieczek szkolnych specjalnie do Muzeum Leśnictwa, pokazowej zagrody zwierząt oraz na lekcje w zabytkowym parku dendrologicznym. Ośrodek organizuje również imprezy oko-

licznościowe kierowane do społeczności lokalnej, warsztaty dla nauczycieli z regionu oraz szkolenia metodyczne dla leśników.

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie posiada atrakcyjną bazę turystyczną i dydaktyczną. Placówka udostępnia szerokiej publiczności zabytkowy park-arboretum, trzy obiekty muzealne, bibliotekę z czytelnią oraz Pokazową Zagrodę Zwierząt. Ponadto celom edukacyjnym służy wystawa terenowa i wiata turystyczna. W obiektach muzealnych eksponowane są cztery wystawy stałe urządzone w 28 izbach i kilka wystaw czasowych oferowanych w 4 izbach. Dwie sale wystaw czasowych pełnią również funkcje sal seminaryjnych. Na wystawach stałych eksponowane są cztery tematy: kulturotwórcza rola lasu, historia gospodarki leśnej w Polsce, przyrodnicze aspekty leśnictwa oraz technika leśna.

Ośrodek kieruje do społeczeństwa bogatą ofertę edukacyjną zarówno w postaci różnorodności form edukacji, metod jak i treści. W dziale edukacji i informacji opracowane jest kilkadziesiąt scenariuszy zajęć dydaktycznych dla różnych grup wiekowych. Dział ten prowadzi 15 form edukacyjnych, w tym 12 aktywnych. Są to przede wszystkim prelekcje w salach wystawowych, wycieczki z przewodnikiem po Ośrodku, lekcje terenowe, lekcje muzealne, akcje, imprezy edukacyjne, konkursy, warsztaty dla edukatorów, plenery artystyczne i koncerty muzyczne. Dane na temat form edukacji leśnej realizowanej przez Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie oraz frekwencję w 2005 roku zamieszczono w TABELI.

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie cieszy się dużym zainteresowaniem turystów. W 2005 roku wzrosła liczba zwiedzających Muzeum Leśnictwa oraz pokazową zagrodę zwierząt. Łączna ilość odbiorców edukacji oferowanej przez Ośrodek wynosiła w 2005 roku 115 272 osoby i w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o ponad 16%. Wśród odwiedzających Ośrodek w Gołuchowie najwięcej jest osób dorosłych (35,7%), następnie dzieci i młodzież szkół podstawowych (31,6%), dzieci do 7 roku życia (18,4%), młodzież gimnazjalna (10,1%) oraz najmniej liczna - młodzież szkół średnich (4,2%). Na sta-

łym poziomie utrzymuje się współpraca oświatowa Ośrodka z innymi podmiotami zajmującymi się edukacją ekologiczną i komunikacją społeczną. W 2005 roku Ośrodek współpracował na polu edukacji przyrodniczej z 94 podmiotami, a liczba wspólnych zajęć wyniosła 160. W działalności edukacyjną Ośrodka Kultury Leśnej zaangażowanych jest 20 pracowników oraz sezonowo czterech studentów.

7.2. Leśny Bank Genów Kostrzyca

Program edukacyjny Leśnego Banku Genów Kostrzyca (RDLP Wrocław) adresowany jest głównie do młodzieży szkolnej i akademickiej, osób zrzeszonych w klubach ekologicznych oraz do dorosłych. Tematykę i zakres zajęć dostosowuje się do wieku i wiedzy odwiedzających. Dla uczniów i nauczycieli szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły średniej jest to przede wszystkim: *Prezentacja podstawowych pojęć z zakresu ekologii, środowiskotwórczej roli lasu oraz proekologicznej działalności Lasów Państwowych*, natomiast dla studentów, pracowników nauki i działaczy ruchów ekologicznych - *Kierunki działania Lasów Państwowych w zakresie ochrony środowiska i ratowania zagrożonych ekosystemów leśnych*.

W działalności edukacyjnej Leśnego Banku Genów wykorzystywane są: sala edukacyjna oraz do zwiedzania - laboratorium i chłodnia w gmachu głównym, a ponadto pobliskie arboretum z wytyczonymi ścieżkami edukacyjnymi oraz hydrobotaniczna oczyszczalnia ścieków. Edukacja zajmuje się jeden pracownik Banku, w przypadkach koniecznych wspierany przez pracowników z innych działów.

W 2005 roku w typowej edukacji leśnej prowadzonej przez Bank Genów Kostrzyca uczestniczyło 2 345 osób w zorganizowanych grupach, w zdecydowanej większości dzieci i młodzieży szkolnej z nauczycielami i opiekunami. Ponadto Bank odwiedzili goście z zagranicy i grupy rodzinne, w liczbie ponad 120 osób. Natomiast, w szkoleniach i zaawansowanej merytorycznie edukacji leśnej (zawodowej) uczestniczyło kilkanaście grup leśników z całego kraju, łącznie ponad 800 osób.

Tabela. Formy edukacji leśnej realizowane w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie i frekwencja w 2005 r.

Forma edukacji	Liczba zajęć	Liczba odbiorców
Lekcje terenowe	64	1 749
Akcje, imprezy okolicznościowe	8	3 234
Konkursy	2	50
Warsztaty terenowe	1	23
Warsztaty dla nauczycieli	1	24
Prelekcje w salach wystaw stałych i czasowych	566	18 678
Zwiedzanie 12 wystaw (4 stałe, 8 czasowych)	-	11 634
Wystawy na wyjeździe	2	1 500
Koncerty muzyczne	3	500
Plener malarski	1	30
Udział w konferencjach	4	450
Wycieczki z przewodnikiem	4	115
Zwiedzanie zagrody zwierząt	1	77 433
Ogółem	657	115 420

SYSTEM SZKOLEŃ LIDERÓW EDUKACJI w LASACH PAŃSTWOWYCH

W celu prowadzenia skutecznej edukacji leśnej społeczeństwa konieczne okazało się przygotowania kadr - liderów edukacji. Pracownicy Lasów Państwowych w toku kształcenia zawodowego na poziomie średnim (technikum leśnego) i wyższym (Wydziałów Leśnych) praktycznie nie otrzymywali dotąd wiedzy, która byłaby wsparciem w ich przyszłej działalności edukacyjnej. Tylko w nielicznych przypadkach, dotyczących na ogół nadleśnictw, w których prowadzone są praktyki zawodowe dla uczniów średnich szkół leśnych, pracownicy posiadają świadectwo ukończenia kursów pedagogicznych. W związku z powyższym, jeszcze w 2002 roku zaplanowano system szkoleń dla pracowników Lasów Państwowych - przyszłych liderów edukacji leśnej społeczeństwa, który obejmuje szkolenia na poziomach: krajowym, regionalnym i podstawowym.

1. Szkolenia na szczeblu krajowym

W latach 2002-2005 odbyło się sześć edycji warsztatów dla liderów edukacji leśnej na szczeblu krajowym. W pierwszych dwóch latach ich częstotliwość była większa i przeprowadzono cztery trzydniowe szkolenia w Jedlni, Porążynie, Rogowie i Gołuchowie. Uczestniczyło w nich każdorazowo około 80 pracowników LP, z nadleśnictw Leśnych Kompleksów Promocyjnych i przedstawicieli regionalnych dyrekcji LP. W trakcie tych szkoleń zaprezentowano i przećwiczone w formie warsztatowej tematy o fundamentalnym znaczeniu dla praktycznej działalności edukacyjnej, m.in.:

- Zarządzenie Nr 57 Dyrektora Generalnego LP w sprawie prowadzenia edukacji leśnej w Lasach Państwowych, w tym: *Strategia edukacji leśnej w Lasach Państwowych i Wytyczne do tworzenia programu edukacji leśnej w nadleśnictwie*,
- Edukacja leśna w szkolnych programach nauczania,
- Edukacja leśna różnych grup wiekowych,
- Edukacja dorosłych,
- Metoda projektu w działalności edukacyjnej,
- Leśna ścieżka dydaktyczna (edukacyjna),
- Edukacja osób niepełnosprawnych,
- Podstawy przygotowania dobrego szkolenia,
- Sztuka pisania i redagowania,
- Współpraca z samorządami, parkami krajoobrazowymi i organizacjami pozarządowymi,
- Jak kształtować pozytywny wizerunek leśnika,
- Organizacja myślenia o edukacji leśnej społeczeństwa
  - satysfakcje, błędy, szanse i zagrożenia,

- Pozyskiwanie funduszy na działalność edukacyjną,
- Działalność edukacyjna nadleśnictw wokół dużych miast i aglomeracji.

W 2004 roku przeprowadzono jedno szkolenie o zasięgu ogólnokrajowym dla liderów edukacji leśnej. Odbyło się ono w Ośrodku Szkoleniowym w Puszczykowie w marcu 2004 roku. Tematem wiodącym wykładów, prezentacji i warsztatów było - *"Wykorzystanie internetu w edukacji leśnej społeczeństwa"*. Ponadto, w październiku 2004 roku na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego Bory Tucholskie odbyły się trzydniowe warsztaty dla koordynatorów edukacji leśnej na szczeblu RDLP. Przedyskutowano rolę, zadania i proponowane usytuowanie koordynatora edukacji w strukturze regionalnej dyrekcji.

W maju 2005 roku odbyły się warsztaty dla liderów edukacji leśnej Lasów Państwowych w Malinówce (RDLP Białystok). Podczas warsztatów zaprezentowano pierwszy *Raport z działalności edukacyjnej Lasów Państwowych w 2004 roku* oraz omówiono szerzej następujące tematy: *Edukacja przyrodnicza na przykładzie wybranych krajów Europy, Dom Lasu i Muzeum leśnictwa w Finlandii, Architektura i wyposażenie ośrodków edukacyjnych, Ścieżka przeżyć leśnych, Organizacja edukacji ekologicznej w Niemczech, Możliwości finansowania działalności edukacyjnej LP ze środków UE*.

W październiku 2005 r. w Sękocinie odbyło się wspólne seminarium koordynatorów edukacji leśnej i rzeczników prasowych z regionalnych dyrekcji LP na temat możliwości współpracy w dziedzinie informacji i edukacji skierowanej do społeczeństwa.

2. Szkolenia na szczeblu regionalnym (RDLP) i podstawowym (nadleśnictwa)

Począwszy od 2004 roku położono nacisk na prowadzenie szkoleń regionalnych dla liderów edukacji i pracowników nadleśnictw zajmujących się (nawet sporadycznie) edukacją leśną społeczeństwa. W kilku przypadkach z powodzeniem prowadzono również szkolenia na poziomie podstawowym, czyli w nadleśnictwach.

W 2005 roku przeprowadzono szkolenia regionalne dla liderów edukacji leśnej w 10 regionalnych dyrekcjach LP. Częstą formą poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności edukacyjnych jest kilkudniowy wyjazd szkoleniowy na teren jednego z leśnych kompleksów promocyjnych i parku narodowego. Tę formę szkolenia przepro-

wadzono m.in. w RDLP Kraków (tematyka: Formy edukacji turystów w oparciu o doświadczenia pracowników Tatrzańskiego Parku Narodowego), RDLP Krosno (tematyka: Oferta edukacyjna Leśnego Kompleksu Promocyjnego "Lasy Janowskie"), RDLP Olsztyn (dwa szkolenia regionalne, pierwsze na terenie LKP "Lasy Mazurskie" w Nadleśnictwie Strzałowo oraz drugie, wyjazdowe na terenie LKP "Puszcze Szczecińskie"), RDLP Piła (dwa szkolenia, pierwsze wyjazdowe na temat: Oferta edukacyjna LKP "Lasy Mazurskie" oraz drugie w formie 7-dniowego kursu pedagogicznego dla instruktorów i wykładowców ośrodków edukacji ekologicznej), RDLP Szczecin (wyjazd na teren LKP "Sudety Zachodnie i zapoznanie się z ofertą edukacyjną Karkonoskiego Parku Narodowego), RDLP Toruń (szkolenie dla liderów edukacji na terenie LKP "Bory Tucholskie" - tematyka: Obiekty edukacyjne, formy i metody edukacji przyrodniczej na poziomie nadleśnictwa).

Interesujący cykl szkoleń, w ramach współpracy polsko-holenderskiej, przeprowadzono w RDLP Radom. Tematami szkoleń były: komunikacja i jej znaczenie w skutecznej edukacji, planowanie i realizacja terenowych zajęć dydaktycznych, tworzenie scenariuszy zajęć tereno-

wych dla różnych grup wiekowych, cechy efektywnej grupy, zasady pracy w grupie i z grupą, prezentacja doświadczeń Nadleśnictwa Kozienice w prowadzeniu edukacji leśnej. Ponadto, liderzy edukacji leśnej RDLP Radom uczestniczyli w szkoleniu wyjazdowym na terenie LKP "Lasy Birczańskie" i w Bieszczadzkim Parku Narodowym.

Szkolenie regionalne na temat "Podstawy autoprezentacji oraz skutecznego komunikowania w kontaktach z nauczycielami oraz dziećmi i młodzieżą" odbyło się na terenie Nadleśnictwa Żagań w RDLP Zielona Góra. Uczestniczyli w nim liderzy edukacji z nadleśnictw zielonogórskich.

Szkolenia z zakresu edukacji leśnej społeczeństwa na szczeblu podstawowym, czyli nadleśnictwa, odbywały się zazwyczaj w ramach narad leśniczych. Liczba tych szkoleń jest wciąż zbyt mała w porównaniu z potrzebami. Tylko w nielicznych regionalnych dyrekcjach udało się objąć tymi szkoleniami wszystkich leśniczych i wybranych pracowników biura nadzorowanych nadleśnictw. Pozytywnym przykładem jest RDLP Zielona Góra, gdzie w sposób dobrze zaplanowany przeprowadzono szkolenia dla leśniczych z zakresu edukacji leśnej społeczeństwa we wszystkich nadzorowanych nadleśnictwach.

IV.

PORADNIK EDUKACJI LEŚNEJ

Podjęcie planowej działalności edukacyjnej przez Lasy Państwowe poprzedził i jest równoległe prowadzony - opisany powyżej - program szkoleń przygotowujący liderów edukacji w nadleśnictwach. Ponadto, realizowany jest program wydawniczy zeszytów z serii "Poradnik edukacji leśnej". Pierwsze zeszyty tej serii, wydawanej przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych w nakładzie 3 tys. egz., ukazały się w 2002 roku, kolejne w latach 2003-2005. Seria jest kontynuowana do wyczerpania najważniejszych - z punktu widzenia edukacji leśnej - tematów. Do końca 2005 roku ukazały się następujące zeszyty (podano też nazwiska autorów):

1. Edukacja leśna. Stan obecny i perspektywy. - Ryszard Kapuściński
2. Wytyczne do tworzenia Programu edukacji leśnej w nadleśnictwie. - Tadeusz Chrzanowski
3. Edukacja leśna w pracy leśniczego. - Tadeusz Chrzanowski
4. Tworzymy ścieżkę edukacyjną w nadleśnictwie. - Andrzej Antczak
5. Treści edukacji leśnej oraz ich realizacja. - Ilona Mrowińska, Paweł Mrowiński
6. Zarys strategii rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych. - Barbara Czołnik
7. Jak przeprowadzić lekcję w lesie? - Hanna Będkowska

8. Edukacja przyrodnicza osób niepełnosprawnych. - Leszek Skrętkowicz
9. Język tablic informacyjnych. Zachęcać, czy odstraszają? - Joanna Gil-Śleboda
10. Las ma wiele funkcji. Zadania i materiały metodyczne. - Krystyna Becmer
11. Praca leśnika. Zadania i materiały metodyczne. - Krystyna Becmer
12. Edukacja leśna różnych grup wiekowych. Wskazówki psychologiczne, merytoryczne i metodyczne. - Barbara Czołnik
13. Wartości i kompetencje w edukacji leśnej. - Barbara Czołnik
14. Współpraca leśnika i nauczyciela w edukacji leśnej. - Arleta Poręba-Konopczyńska
15. Metody edukacji leśnej. - Ilona Mrowińska, Paweł Mrowiński
16. Ornitologia w edukacji leśnej młodzieży - Norbert pokorski, Cezary Wójcik
17. Informacja i edukacja poprzez sieć - Witold Ciechanowicz
18. Ochrona lasu w edukacji leśnej - Aleksander Sawczuk, Maria Sawczuk
19. Wystawy w edukacji leśnej - Barbara Czołnik
20. Historia lasów i leśnictwa w edukacji leśnej społeczeństwa - Paweł Jerzy Górski

V.

ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. EDUKACJI LEŚNEJ

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych Zarządzeniem nr 41 z 2002 roku powołał Zespół zadaniowy ds. wspomaganie merytorycznego działania w zakresie edukacji leśnej w Lasach Państwowych. W Zespole pracuje stale sześciu leśników reprezentujących: nadleśnictwa (3 osoby), Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie (1 osoba), regionalne dyrekcje LP (1 osoba) i Dyrekcję Generalną LP (1 osoba). W chwili powołania, do zadań Zespołu należało:

- zebranie informacji na temat funkcjonowania edukacji leśnej w Lasach Państwowych oraz przedstawienie oceny dotychczasowej działalności w tym zakresie,
- opracowanie propozycji kierunków rozwoju edukacji leśnej w Lasach Państwowych oraz ujednoczenie zadań w omawianym zakresie,

- opracowanie projektu szkoleń dla pracowników zajmujących się edukacją leśną w nadleśnictwach,
- opracowanie koncepcji "*Poradnika edukacji leśnej*",
- doradztwo i opiniowanie projektów wydawnictw, programów edukacyjnych, ścieżek dydaktycznych, izb leśnych oraz udzielanie - w ramach wspomaganie merytorycznego - odpowiedzi na zapytania (jednostek organizacyjnych LP) dotyczące edukacji leśnej.

Wymienione zadania Zespół w większości już zrealizował, część z nich zaś ma charakter ciągły i te są przedmiotem dyskusji na spotkaniach Zespołu, po czym w formie ustaleń przedkładane do akceptacji na szczeblu Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

VI.

FINANSOWANIE EDUKACJI LEŚNEJ

Finansowanie edukacji leśnej w skali Lasów Państwowych nie było dotąd przedmiotem szczegółowej, odrębnej sprawozdawczości i analizy. Dane te zebrano po raz pierwszy za 2005 rok. Suma wydatków na działalność edukacyjną Lasów Państwowych wyniosła w minionym roku 16 596 tys. złotych (TAB. 15). Wydatki te nie uwzględniają kosztów wynagrodzeń pracowników LP zajmujących się edukacją.

Z puli środków wydatkowanych na działalność edukacyjną Lasów Państwowych w 2005 roku finansowano przede wszystkim:

- tworzenie, utrzymanie i wyposażenie ośrodków edukacji w leśnych kompleksach promocyjnych, izb leśnych, ścieżek dydaktycznych i innych obiektów edukacji,
- przygotowanie i druk własnych wydawnictw edukacyjnych: folderów, przewodników, map, w tym również serii wydawniczej "*Poradnik edukacji leśnej*",
- zakup materiałów i środków dydaktycznych do prowadzenia edukacji leśnej, w tym tablic, publikacji, sprzętu do obserwacji przyrody, sprzętu audiowizualnego,

Głównym źródłem finansowania edukacji leśnej społeczeństwa są środki własne Lasów Państwowych, a mia-

nowicie wydatki nadleśnictw i dotacje z funduszu leśnego (Wykres 10). Znaczące wsparcie na cele edukacyjne otrzymują Lasy Państwowe z Funduszy Ochrony Środowiska, głównie Wojewódzkich (5,78% wydatków). Zdecydowanie zbyt niski jest natomiast stopień dofinansowania ze strony budżetu państwa (w 2005 r. niewiele ponad 1 mln zł, przy wydatkach ogółem 16,6 mln zł), pomimo prawnych gwarancji refundacji zawartych w ustawie o lasach (art. 54).

Duże wydatki Lasów Państwowych na rzecz edukacji leśnej społeczeństwa są możliwe w latach dobrej kondycji finansowej firmy. W 2005 r., który można uznać za dobry, gdy chodzi o finanse Lasów Państwowych, średni wydatek nadleśnictwa na działalność edukacyjną wyniósł 38,8 tys. zł (TAB. 15). Wydatki te są jednak dość znacznie zróżnicowane na terenie kraju (Wykres 11) i wynoszą od 20,4 tys. zł (RDLP Kraków) do 148,3 tys. zł (RDLP Warszawa). Wyjątkowo wysokie wydatki nadleśnictw na terenie RDLP Warszawa związane są z inwestycjami w dziedzinie edukacji na terenie nowo utworzonego w 2005 roku Leśnego Kompleksu Promocyjnego "Lasy Warszawskie". Odliczając te jednorazowe nakłady inwestycyjne, średni koszt prowadzenia działal-

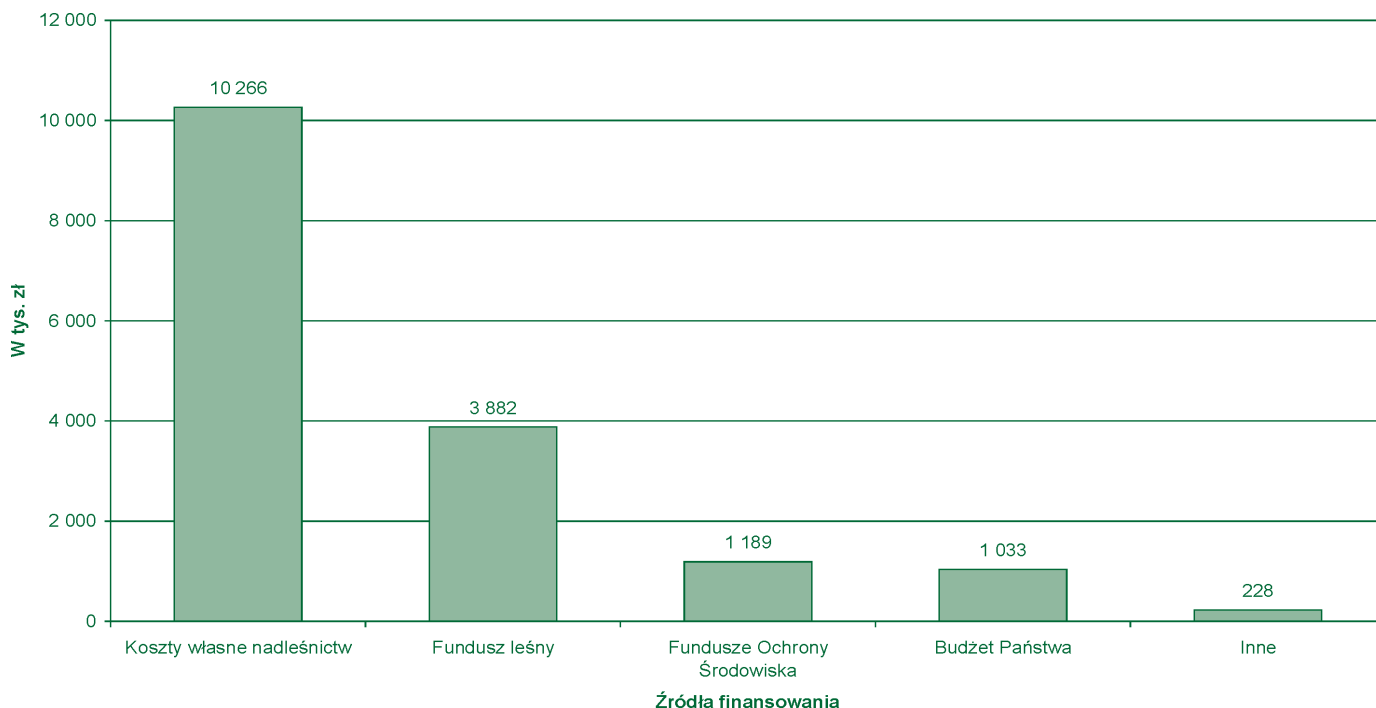

ności edukacyjnej nadleśnictw warszawskich wynosi 25 tys. i jest znacznie niższy od średniej krajowej w Lasach Państwowych.

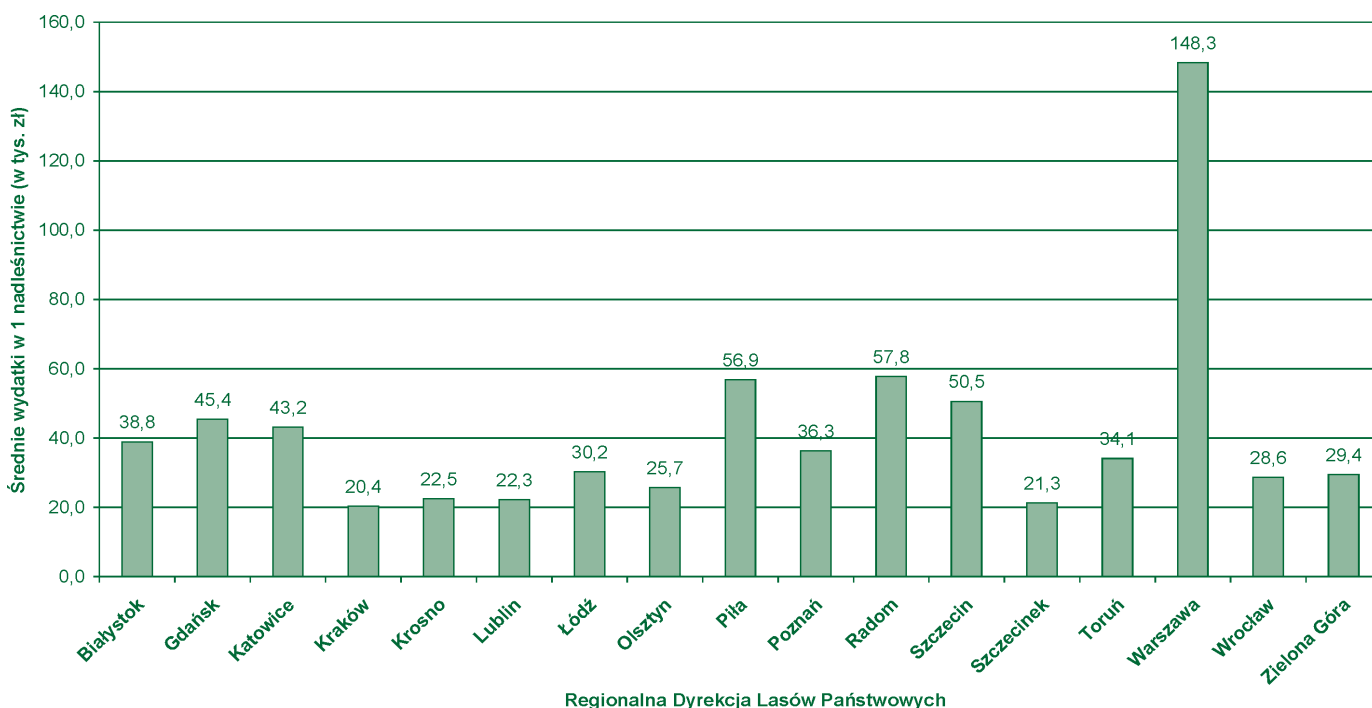
Najwyższe koszty związane z działalnością edukacyjną ponoszą nadleśnictwa należące do leśnych kompleksów promocyjnych. Część z nich posiada już własne ośrodki edukacji, których utrzymanie i funkcjonowanie przekłada się na koszty na stałe obciążające budżet jednostki.

W nieformalnej edukacji przyrodniczo-leśnej prowadzonej przez nadleśnictwa Lasów Państwowych w 2005 roku uczestniczyło 1 866 tys. osób. Wydatki na tę sferę działalności zamknęły się kwotą ogólną 16 596 tys. zł, co w przeliczeniu na jednego uczestnika edukacji daje 8,88 zł, z tego 7,58 zł pokryły Lasy Państwowe, 64 grosze - Fundusze Ochrony Środowiska, 55 groszy - budżet państwa, natomiast 11 groszy pochodzi z innych źródeł.

Wykres 10. Wydatki ogółem na edukację leśną w Lasach Państwowych w 2005 roku (według źródeł finansowania)

Wykres 11. Wydatki na edukację leśną w Lasach Państwowych w 2005 roku (według RDLP)

VII. PODSUMOWANIE

1. Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Lasy Państwowe. Zarządzenie nr 57 Dyrektora Generalnego LP z 2003 r. wprowadziło obowiązek planowania i sprawozdawczości w tym zakresie. Niniejszy Raport jest podsumowaniem drugiego (2005) roku w planowej działalności edukacyjnej Lasów Państwowych.

2. W edukacji leśnej społeczeństwa Lasy Państwowe wykorzystują ponad 2,5 tys. różnorodnych obiektów własnych. Są to ośrodki edukacji przyrodniczo-leśnej (25 obiektów) oraz izby leśne (202). W ostatnich kilku latach na popularności zyskują "zielone klasy" przyjmujące na ogół postać wiaty edukacyjnej, wybudowanej z drewna na wolnym powietrzu. W 2005 r. 225 takich obiektów funkcjonowało na terenie nadleśnictw w całym kraju. Obiektem edukacji leśnej cieszącym się niezmiennie największym powodzeniem wśród odwiedzających są leśne ścieżki edukacyjne, zwane też dydaktycznymi. Na koniec 2005 r. funkcjonowało 688 ścieżek w 428 istniejących nadleśnictwach. W edukacji leśnej wykorzystuje się również inne punkty i powierzchnie, jak: szkółki leśne, drzewostany nasienne, rezerваты przyrody, użytki ekologiczne itp. Liczba obiektów wykorzystywanych w edukacji leśnej powiększyła się w ciągu ostatniego roku o ponad 27% (536 nowych obiektów).

3. W działalności edukacyjnej Lasów Państwowych realizowanych jest wiele form edukacji leśnej społeczeństwa. Najbardziej pożądana, ale jednocześnie wymagająca dla prowadzącego jest "lekcja terenowa". Tego typu zajęć przeprowadzono w Lasach Państwowych w 2005 roku ponad 13,5 tys. i uczestniczyło w nich blisko 485 tys. osób. Ponadto, leśnicy przeprowadzili blisko 5 tys. lekcji w szkołach i tyleż samo prelekcji poza szkołą. Organizowali konkursy, akcje i wystawy przyrodnicze. We wszystkich wymienionych formach edukacji leśnej uczestniczyło blisko 1,87 mln osób. W stosunku do poprzedniego 2004 roku frekwencja ogółem we wszystkich formach edukacji leśnej w Lasach Państwowych wzrosła o blisko 400 tys. osób (27,1%).

4. Działalność edukacyjna Lasów Państwowych w dużej mierze opiera się na współpracy z podmiotami, dla których edukacja jest zadaniem statutowym. Są to przede wszystkim szkoły wszystkich poziomów nauczania, jak również ośrodki edukacji ekologicznej, parki narodowe i krajobrazowe, domy kultury, muzea, kościoły, czy też media: prasa radio i telewizja. Szkoły i środowisko nauczycielskie są naturalnym partnerem w działalności edukacyjnej Lasów Państwowych. W 2005 roku nad-

leśnictwa współpracowały z 8 tysiącami szkół, podejmując blisko 12 tys. wspólnych przedsięwzięć (konkursów, wycieczek do lasu, akcji sprzątania lasu, sadzenia drzewek itp.). Stosunkowo dużo podmiotów współpracujących wykazano w sprawozdaniach w kategorii "Inne" (1838) uzupełniając informacją, że chodzi tu przeważnie o jednostki samorządowe, kościoły, podmioty zagraniczne i Straż Pożarną.

5. Duża i widoczna obecność Lasów Państwowych w nieformalnej edukacji przyrodniczej społeczeństwa jest możliwa dzięki powszechnemu zaangażowaniu pracowników w tę działalność. W 2005 roku 4 829 leśników pewną część czasu swojej pracy poświęcało na edukację osób zainteresowanych lasem i leśnictwem, czy to na terenie nadleśnictwa, czy na zaproszenie w szkołach, urzędach i w innych miejscach. Najliczniejszą grupą edukatorów, liczącą 3 128 osób, są leśniczowie i podleśniczowie oraz - na drugim miejscu - specjaliści, referenci i pracownicy techniczni nadleśnictw - 788 osób. Wysoki udział leśniczych i podleśniczych w realizacji zadań edukacyjnych nadleśnictwa jest proporcjonalny do udziału tej grupy w strukturze zatrudnienia w LP (6 213 leśniczych na początku 2005 r.). Godny uwagi i uznania jest fakt stosunkowo dużego zainteresowania i osobistego zaangażowania nadleśniczych, ich zastępców i inżynierów nadzoru w działania edukacyjne nadleśnictw.

6. Regionalne dyrekcje Lasów Państwowych (RDLP) w zakresie edukacji leśnej pełnią funkcję doradczą, koordynującą i generalnie - wspierającą działalność edukacyjną nadzorowanych nadleśnictw. W każdej RDLP funkcjonuje koordynator edukacji leśnej, który wykonuje szereg "własnych" zadań edukacyjnych, jak kontakty ze szkołami, przygotowywanie (i głoszenie) referatów, folderów, publikacji prasowych, programów radiowych i telewizyjnych. Takie działania podejmują też inni pracownicy biura RDLP.

Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, takie jak: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych w Warszawie, czy Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu prowadzą działalność wspomagającą nadleśnictwa i regionalne dyrekcje LP w edukacji leśnej społeczeństwa. Jest to przede wszystkim działalność wydawnicza (prasa leśna, foldery, informatory, gry dydaktyczne), audiowizualna (nagrania audio, np. głosy przyrody, filmy edukacyjne itp.) i informacyjno-promocyjna (internet, konferencje, festyny). Bezpośrednio w działaniu edukacyjne na rzecz społeczeństwa zaangażowany jest Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie oraz Leśny Bank Genów Kostrzyca.

7. W celu prowadzenia skutecznej edukacji leśnej społeczeństwa konieczne okazało się przygotowania kadr - liderów edukacji. W związku z powyższym, jeszcze w 2002 roku zaplanowano system szkoleń dla pracowników Lasów Państwowych - przyszłych liderów edukacji leśnej społeczeństwa, który obejmuje szkolenia na poziomach: krajowym, regionalnym i podstawowym. W latach 2002-2005 odbyło się sześć edycji warsztatów dla liderów edukacji leśnej na szczeblu krajowym. Uczestniczyło w nich każdorazowo około 80 pracowników Lasów Państwowych: z nadleśnictw leśnych kompleksów promocyjnych i przedstawiciele regionalnych dyrekcji LP. Począwszy do 2004 roku, położono nacisk na prowadzenie szkoleń regionalnych dla liderów edukacji i pracowników nadleśnictw zajmujących się (nawet sporadycznie) edukacją leśną społeczeństwa. Regionalne dyrekcje LP przeprowadziły szkolenia dla liderów edukacji z nadzorowanych nadleśnictw. W kilku przypadkach z powodzeniem prowadzono również szkolenia na poziomie podstawowym, czyli w nadleśnictwach.

8. Od połowy 2002 r. realizowany jest program wydawniczy zeszytów z serii "*Poradnik edukacji leśnej*". Pierwsze zeszyty tej serii, wydawanej przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych w nakładzie 3 tys. egz., ukazały się w 2002 roku, kolejne w latach 2003-2005. Seria jest kontynuowana do wyczerpania najważniejszych -

z punktu widzenia edukacji leśnej - tematów. Do końca 2005 roku ukazało się 20 zeszytów.

9. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych Zarządzeniem nr 41 z 2002 roku powołał Zespół zadaniowy ds. wspomaganie merytorycznego działalności w zakresie edukacji leśnej w Lasach Państwowych. W Zespole pracuje stale sześciu leśników reprezentujących nadleśnictwa (3 osoby), Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie (1 osoba), regionalne dyrekcje LP (1 osoba) i Dyrekcję Generalną LP (1 osoba). Zespół wywiązał się z większości przypisanych mu w zarządzeniu zadań głównych, niektóre z nich, jak: organizacja merytoryczna szkoleń, nabór nowych opracowań do *Poradnika edukacji leśnej*, przygotowywanie publikacji i referatów były kontynuowane w 2005 roku.

10. Wydatki na działalność edukacyjną Lasów Państwowych w 2005 roku zamknęły się kwotą około 16,6 mln zł, daje to wartość 38,8 tys. zł na jedno nadleśnictwo. Lasy Państwowe pokrywają koszty tej działalności w wysokości 85,24%. Dofinansowanie edukacji przyrodniczo-leśnej społeczeństwa ze źródeł zewnętrznych jest niskie i w 2005 roku wyniosło: 7,16% ze środków Funduszy Ochrony Środowiska, 6,23% ze środków budżetu państwa oraz 1,37% z innych źródeł.

Warszawa, czerwiec 2006 roku

TABELE

Tabele zawierają wyłącznie dane liczbowe z 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych (428 nadleśnictw). Pominęto natomiast dane zawarte w sprawozdaniu Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie i w informacji Leśnego Banku Genów Kostrzyca.

Obiekty edukacji leśnej w Lasach Państwowych – STANDARYZACJA

W związku z dużym zróżnicowaniem w nazewnictwie obiektów służących edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych, podczas konferencji koordynatorów edukacji w Sekocinie 10-12 października 2005 r. zapropowonowano jednolitą klasyfikację, co powinno ułatwić m.in. sprawozdawczość. Konieczne były - i pewien kompromis, i uproszczenie, możliwe do zaakceptowania przez większość, przy dość skomplikowanej rzeczywistości, w której – jak wiadomo – obiekty często dość znacznie się różnią, choć pełnią te same funkcje.

Ostatecznie przyjęto poniżej przedstawioną klasyfikację obiektów edukacyjnych w Lasach Państwowych, do której należy się stosować przy wypełnianiu tabeli pt. "Obiekty edukacji leśnej w nadleśnictwie"

1. Ośrodek edukacji leśnej – obiekt funkcjonujący cały rok, w którym zatrudniony jest co najmniej jeden pracownik merytoryczny – specjalista ds. edukacji leśnej. Obiekt mogący przyjąć 40 osób jednorazowo (całą klasę), posiadający zaplecze dydaktyczne: biblioteczkę, salę dydaktyczną, środki i pomoce dydaktyczne, wystawy (eksponaty), sprzęt audio-video, sanitariaty. Może być wyposażony dodatkowo w miejsca noclegowe, zaplecze kuchenne i inne środki służące edukacji i przebywającym w ośrodku osobom.

Uwaga: praktycznie i zwyczajowo stosowana nazwa takiego Ośrodka ma drugorzędne znaczenie. Są to np. takie nazwy jak: Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej, Zielona Szkoła, Centrum Edukacji Ekologicznej, Kompleks Edukacyjny itp.

Tabela 1. Obiekty Lasów Państwowych wykorzystywane w edukacji leśnej (styczeń 2006 r.)

Obiekt	Ogółem w Lasach Państwowych
Ośrodek edukacji leśnej	25
Leśna wiata edukacyjna (= zielona klasa)	225
Izba edukacji leśnej	202
Leśna ścieżka edukacyjna	688
Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej (związane z gospodarką leśną, np. szkoła leśna, drzewostan nasienny, obiekt małej retencji)	584
Inne obiekty wykorzystywane w edukacji leśnej (nie związane wprost z gospodarką leśną, częściowej z ochroną przyrody, np. rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, ogrody i parki dendrologiczne)	780

2. Leśna wiatła edukacyjna – często nazywana „zieloną klasą”. Zadaszony obiekt na wolnym powietrzu, niekiedy z ażurowymi ścianami, wyposażony w stoły, ławy i inne urządzenia, umożliwiające przeprowadzenie zajęć edukacyjnych dla całej klasy, mieszczącej jednorazowo minimum 20-25 osób.

Uwaga: nie można tu zaliczać pojedynczych małych wiat turystycznych na kilka osób, budowanych zazwyczaj na leśnych parkingach. Natomiast z całą pewnością można tu zaklasyfikować – spotykana w Lasach Państwowych – grupę kilku wiat stojących obok siebie o pojemności łącznej ponad 20 osób i wybudowanej z przeznaczeniem m.in. do edukacji. Na podstawie sprawozdań z lat 2003-2005 można stwierdzić, że średnia liczebność grupy dzieci i młodzieży szkolnej przybywających na zajęcia terenowe wynosi 35-36 osób. Wynika stąd, że standardowa pojemność wiaty budowanej na cele edukacji winna wynosić około 40 miejsc lub mogłoby to być dwie sąsiadujące wiaty na 20 miejsc.

3. Izba edukacji leśnej – całorocznie lub sezonowo funkcjonujące pomieszczenie edukacyjne w obiekcie zamkniętym (jego część) lub samodzielnie. Daje możliwość przeprowadzenia zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem różnych środków dydaktycznych, jak również zorganizowania wystaw i ekspozycji.

Uwaga: w powyższym standardzie nie określa się liczby osób mogących jednocześnie przebywać w izbie. Optymalnym rozwiązaniem jest, gdy mieści się w niej przeznaczona klasa szkolna (20-30 osób) i można przeprowadzić zajęcia. Jednak wiadomo, że w Lasach Państwowych funkcjonuje wiele „izb leśnych” (np. pokój w nadleśnictwie) o funkcjach głównie wystawienniczych, gdzie jednocześnie może przebywać mniejsza grupa osób. Ten obiekt to też izba edukacji leśnej.

4. Leśna ścieżka dydaktyczna (nazywana też edukacyjną) – wytyczona, oznakowana trasa w środowisku przyrodniczym, głównie leśnym, umożliwiająca zdobywanie wiedzy i umiejętności samodzielnie lub z przewodnikiem.

5. Punkt edukacji leśnej – oznakowane miejsce w terenie przeznaczone do prowadzenia edukacji leśnej.

Uwaga: pod hasłem „punkt edukacji leśnej” kryje się wiele obiektów „naturalnych” obecnych na terenach nadzorowanych przez Lasy Państwowe. Są to zarówno punkty, jak i większe powierzone, które jednak oznakowaliśmy (opisaliśmy na tablicy lub tablicach) w celu wykorzystania w edukacji leśnej społeczeństwa. Mogą to być: szkółka leśna, drzewostan nasienny, uprawa leśna, remiza dla ptaków, obiekty małej retencji itp., czyli **obiekty bezpośrednio związane z gospodarką leśną**.

6. Inne obiekty wykorzystywane w edukacji leśnej

Uwaga: stosunkowo często wykorzystywane są w edukacji leśnej rezerwy przyrody dopuszczone do zwiedzania przez Wojewódzkiego Konservatora Przyrody. Ponadto pewną popularność zdobyły już parki i ogrody dendrologiczne organizowane (również planowane do utworzenia) przez pracowników nadleśnictwa.

W „innych obiektach” mogą się znaleźć różne specyficzne, lokalne obiekty, rzadziej spotykane w Lasach Państwowych, a wykorzystywane w edukacji leśnej. Generalnie „inne obiekty” **nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną**, najczęściej zaś z ochroną przyrody.

Na podstawie propozycji przedstawionych przez Pawła Mrowińskiego (Zespół zadaniowy ds. edukacji leśnej), spisał i komentarzem opatrzył:

Tadeusz Chrzanowski
Toruń, 9 stycznia 2006 r.

Tabela 2. Obiekty Lasów Państwowych wykorzystywane w edukacji leśnej społeczeństwa w 2005 roku (według RDLP)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Ośrodek edukacji	Leśna wiata edukacyjna (=zielona klasa)	Izba edukacji leśnej	Leśna ścieżka edukacyjna	Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej ¹	Inne obiekty wykorzystywane edukacji leśnej ²
Białystok	31	2	12	11	57	18	8
Gdańsk	15	1	11	7	27	96	62
Katowice	38	4	31	17	74	36	163
Kraków	16	-	12	3	22	39	51
Krosno	26	3	22	8	59	16	44
Lublin	25	1	4	12	45	30	14
Łódź	19	-	-	8	34	46	44
Olštyn	33	2	35	16	50	36	61
Piła	19	3	11	3	26	12	21
Poznań	25	-	-	18	40	25	21
Radom	22	1	15	10	29	25	8
Szczecin	35	1	25	25	48	76	36
Szczecinek	31	1	6	25	53	25	10
Toruń	26	3	24	15	37	35	58
Warszawa	14	-	7	9	17	26	51
Wrocław	33	2	3	10	34	22	93
Zielona Góra	20	1	7	5	36	21	35
R A Z E M	428	25	225	202	688	584	780

¹ **Punkt (powierzchnia) edukacji leśnej** – to obiekty związane z gospodarką leśną, a jednocześnie stale bądź okresowo wykorzystywane w edukacji leśnej, np. szkoła leśna, wyluszcarnia nasion, drzewostan nasienny, obiekt małej retencji itp.

² **Inne obiekty wykorzystywane w edukacji leśnej** – to obiekty, które nie są związane bezpośrednio z gospodarką leśną, przede wszystkim rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, parki i ogrody dendrologiczne (botaniczne), zagroda dla zwierząt

UWAGA: pełna, praktyczna standaryzacja obiektów wykorzystywanych w edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych jest opisana w komentarzu do tabeli 1.

Tabela 3. Formy edukacji leśnej zrealizowane w Lasach Państwowych i frekwencja w 2005 roku (ogółem)

Forma edukacji	Ogółem			w tym:					
	Liczba zajęć	Liczba uczestników	%	Dzieci przedszkolne do 6 lat	Dzieci szkół podstawowych 7-12 lat	Młodzież gimnazjalna 13-15 lat	Młodzież szkół średnich 16-18	Dorośli, studenci powyżej 18 lat	
Lekcje terenowe, w tym na ścieżce edukacyjnej	13 502	484 993	26,0	55 180	254 951	88 093	40 383	46 386	
Spotkania z leśnikiem w szkołach	4 981	221 689	11,9	21 218	143 762	41 364	6 931	8 414	
Prelekcje, pogadanki, wykłady poza szkołą	4 995	175 525	9,4	14 981	74 853	32 650	13 956	39 085	
Konkursy plastyczne, literackie itp.	1 357	151 043	8,1	9 837	88 040	36 597	10 476	6 093	
Akcje, imprezy okolicznościowe	2 410	523 262	28,0	32 438	185 237	115 859	58 643	131 085	
Wystawy przyrodnicze	338	309 775	16,6	35 951	80 260	55 380	42 633	95 551	
R A Z E M	X	1 866 287	100,0	169 605	827 103	369 943	173 022	326 614	
Udział %	X	100,0		9,1	44,3	19,8	9,3	17,5	
Inne, np. festyny, targi, warsztaty itp.	b.d.d. ¹	ok. 670 000		X	X	X	X	X	

¹ b.d.d. – brak dokładnych danych

Tabela 4. Formy edukacji leśnej realizowane w Lasach Państwowych w 2005 roku - Lekcje terenowe

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Liczba zajęć	Liczba uczestników					Liczba w zajęciach w jednym nadleśnictwie ¹	Średnia frekwencja na jednej lekcji ¹	Liczba uczestników zajęć terenowych w jednym nadleśnictwie	Liczba nadleśnictw, które edukowały ponad 1000 osób	
			ogółem	Przed-szkole	Szkoła Podsta-wowa	Gimnazjum	Liceum					Dorośli
Białystok	31	927	34 140	3 884 ²	17 947 ²	6 201 ²	2 843 ²	3 265 ²	30	37	1 101	31
Gdańsk	15	681	21 304	1 711	13 364	3 697	1 121	1 411	45	31	1 420	15
Katowice	38	1 316	50 062	7 078	23 838	9 866	5 388	3 892	35	38	1 317	38
Kraków	16	329	12 632	1 190	6 858	2 449	974	1 188	21	38	790	-
Krosno	26	592	22 734	1 630	12 344	6 200	1 079	1 481	23	38	874	-
Lublin	25	461	15 940	1 174	9 677	3 040	1 168	881	18	35	638	-
Łódź	19	599	22 142	3 987	11 360	4 138	678	1 979	32	37	1 165	19
Olsztyn	33	1 500	51 018	4 917	23 959	9 321	4 697	8 124	45	34	1 546	33
Piła	19	715	25 166	3 452	12 600	4 913	1 773	2 428	38	35	1 325	19
Poznań	25	1 137	44 334	6 308	21 370	8 126	3 278	5 252	45	39	1 773	25
Radom	22	578	23 938	1 447	13 213	4 236	2 197	2 818	26	41	1 088	22
Szczecin	35	1 325	47 523	9 277	24 055	5 584	4 546	4 061	38	36	1 358	35
Szczecinek	31	448	14 802	2 019	9 237	1 580	722	1 244	14	33	477	-
Toruń	26	1 145	39 004	2 351	22 565	6 647	3 943	3 498	44	34	1 500	26
Warszawa	14	429	15 821	1 627	9 713	2 490	1 243	748	31	37	1 130	14
Wrocław	33	813	26 536	2 838	13 053	5 745	1 913	2 987	25	33	804	-
Zielona Góra	20	507	17 897	290	9 798	3 860	2 820	1 129	25	35	895	-
R A Z E M	428	13 502	484 993	55 180	254 951	88 093	40 383	46 386	śr. 32	śr. 36	śr. 1 133	277
Udział %	X	X	100,0	11,4	52,6	18,2	8,3	9,5	X	X	X	X

¹ Dane w zaokrągleniu do jedności² Interpolacja ze względu na brak danych

Tabela 5. Formy edukacji leśnej realizowane w Lasach Państwowych w 2005 roku - Leśnik na lekcji w szkole

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Liczba lekcji	Liczba uczestników						Liczba jednostek lekcyjnych na jedno nadleśnictwo ¹	Liczba uczestników lekcji na jedno nadleśnictwo ¹
			ogółem	Przed-szkole	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Liceum	Dorośli		
Białystok	31	440	17 554	1 680 ²	11 384 ²	3 275 ²	549 ²	666 ²	14	566
Gdańsk	15	260	10 560	800	6 445	2 520	318	477	17	704
Katowice	38	389	20 315	1 307	13 074	3 985	903	1 046	10	535
Kraków	16	124	6 841	1 126	4 249	1 010	205	251	8	428
Krosno	26	384	19 077	1 921	12 758	3 170	561	667	15	734
Lublin	25	202	9 335	1 337	6 092	1 158	530	218	8	373
Łódź	19	288	8 858	1 199	6 616	1 534	218	291	15	519
Olsztyn	33	414	15 127	1 614	9 952	2 746	345	470	13	458
Piła	19	126	4 920	449	2 836	1 486	50	99	7	259
Poznań	25	446	24 823	2 626	14 829	5 922	528	918	18	993
Radom	22	184	10 002	919	6 626	1 242	295	920	8	455
Szczecin	35	334	12 330	2 081	7 823	1 505	436	485	10	352
Szczecinek	31	240	9 807	1 274	6 679	1 448	163	243	8	316
Toruń	26	320	14 870	929	10 023	3 012	458	448	12	572
Warszawa	14	213	12 444	764	8 098	2 741	238	603	15	889
Wrocław	33	265	9 382	914	5 988	1 581	554	345	8	303
Zielona Góra	20	352	14 444	278	10 290	3 029	580	267	18	722
R A Z E M	428	4 981	221 689	21 218	143 762	41 364	6 931	8 414	śr. 12	śr. 518
Udział %	X	X	100,0	9,6	64,8	18,7	3,1	3,8	X	X

¹ Dane w zaokrągleniu do jedności² Interpolacja ze względu na brak danych

Tabela 6. Formy edukacji leśnej realizowane w Lasach Państwowych w 2005 roku - Prelekcje poza szkołą

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Liczba prelekcji	Liczba uczestników,					Liczba prelekcji na jedno nadleśnictwo ¹	Średnia frekwencja na jednej prelekcji	Uczestnicy prelekcji na jedno nadleśnictwo ¹	
			ogółem	Przed-szkole	Szkola Podstawowa	Gimnazjum	Liceum				Dorośli
Białystok	31	433	11 292	979 ²	4 894 ²	2 134 ²	912 ²	2 373 ²	14	26	364
Gdańsk	15	189	7 281	437	4 014	1 907	474	449	13	39	485
Katowice	38	475	21 921	3 683	8 411	3 071	2 398	4 358	13	46	577
Kraków	16	204	7 443	638	3 522	1 985	715	583	13	36	465
Krosno	26	142	5 438	252	2 869	1 093	370	854	5	38	209
Lublin	25	128	6 242	722	2 861	1 071	802	786	5	49	250
Łódź	19	306	11 853	702	2 991	1 803	1 011	5 346	16	39	624
Olsztyn	33	371	9 428	327	4 555	2 178	607	1 761	11	25	286
Piła	19	166	4 743	812	1 948	918	125	940	9	29	250
Poznań	25	321	12 977	1 294	5 940	2 589	857	2 297	13	40	519
Radom	22	139	12 142	903	4 441	1 598	1 512	3 688	6	87	552
Szczecin	35	414	15 796	1 254	6 897	3 076	759	3 810	12	38	451
Szczecinek	31	465	6 156	844	2 874	942	213	1 283	15	13	199
Toruń	26	444	12 755	674	5 660	1 540	1 440	3 441	17	29	487
Warszawa	14	308	11 807	764	7 045	2 071	710	1 217	22	38	843
Wrocław	33	330	9 448	515	4 441	1 611	861	2 020	10	29	286
Zielona Góra	20	156	8 803	181	1 490	3 063	190	3 879	8	56	440
R A Z E M	428	4 995	175 525	14 981	74 853	32 650	13 956	39 085	śr. 12	śr. 35	śr. 410
Udział %	X	X	100,0	8,5	42,6	18,6	8,0	22,3	X	X	X

¹ Dane w zaokrągleniu do jedności² Interpolacja ze względu na brak danych

Tabela 7. Formy edukacji leśnej realizowane w Lasach Państwowych w 2005 roku - Konkursy

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Liczba konkursów	Liczba uczestników						Liczba konkursów na jedno nadleśnictwo ¹	Liczba uczestników konkursów na jedno nadleśnictwo ¹	Liczba uczestników w jednym konkursie
			Ogółem	Przed-szkole	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Liceum	Dorośli			
Białystok	31	114	10 711	697	6 244 ²	2 595 ²	743 ²	432 ²	4	346	94
Gdańsk	15	74	11 338	781	6 985	3 018	275	279	5	756	153
Katowice	38	92	13 579	1 772	5 459	3 956	1 398	994	2	357	148
Kraków	16	39	4 063	358	2 158	968	519	160	2	254	104
Krosno	26	53	7 024	40	5 276	1 272	372	64	2	270	133
Lublin	25	71	4 749	250	3 012	1 145	125	217	3	190	67
Łódź	19	68	4 988	280	2 263	1 595	520	330	4	263	73
Olsztyn	33	127	18 294	1 652	11 620	3 697	797	528	4	554	144
Piła	19	57	5 000	433	2 550	1 516	315	186	3	263	88
Poznań	25	87	9 922	691	6 159	1 606	625	841	3	397	114
Radom	22	83	10 076	720	4 979	2 073	1 628	676	4	458	121
Szczecin	35	123	11 131	854	6 369	2 408	986	514	4	318	90
Szczecinek	31	81	6 006	341	4 259	1 117	159	130	3	194	74
Toruń	26	82	13 894	177	9 558	3 204	661	294	3	534	169
Warszawa	14	43	9 213	254	4 548	3 165	946	300	3	658	214
Wrocław	33	82	4 547	168	3 119	795	275	190	2	138	55
Zielona Góra	20	81	6 508	369	3 482	2 467	132	58	4	325	80
R A Z E M	428	1 357	151 043	9 837	88 040	36 597	10 476	6 093	śr. 3	śr. 353	śr. 111
Udział %	X	X	100,0	6,5	58,3	24,2	6,9	4,1	X	X	X

¹ Dane w zaokrągleniu do jedności

² Interpolacja ze względu na brak danych

Tabela 8. Formy edukacji leśnej realizowane w Lasach Państwowych w 2005 roku - Akcje, imprezy okolicznościowe

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Liczba akcji i imprez	Liczba uczestników						Liczba akcji na jedno nadleśnictwo ¹	Liczba uczestników (frekwencja) w jednej akcji
			Ogółem	Przed-szkole	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Liceum	Dorośli		
Białystok	31	303	47 586	2 950 ²	16 846 ²	10 536 ²	5 333 ²	11 921	10	157
Gdańsk	15	91	27 130	946	8 070	3 627	568	13 919	6	298
Katowice	38	206	73 176	3 782	17 304	20 286	18 318	13 486	5	355
Kraków	16	63	7 784	402	2 198	2 445	2 078	661	4	124
Krosno	27	89	14 828	120	6 041	2 852	2 297	3 518	3	167
Lublin	26	95	15 700	2 449	9 891	1 644	869	847	4	165
Łódź	19	113	41 135	1 142	15 651	8 772	5 112	10 458	6	346
Olsztyn	33	232	28 534	764	12 708	7 163	2 413	5 486	7	123
Piła	19	72	10 547	542	3 839	2 993	1 186	1 987	4	146
Poznań	25	118	15 098	561	6 361	2 773	1 851	3 552	5	128
Radom	22	182	59 717	6 853	19 139	14 319	4 906	14 500	8	328
Szczecin	35	305	84 782	8 337	26 870	18 436	7 616	23 523	9	278
Szczecinek	31	98	15 027	558	5 413	2 146	678	6 232	3	153
Toruń	26	110	21 437	538	9 885	5 289	2 287	3 438	4	195
Warszawa	14	74	30 759	1 746	11 140	6 595	1 315	9 963	5	416
Wrocław	33	199	21 209	498	8 271	4 038	1 576	6 826	6	107
Zielona Góra	20	60	8 813	250	5 610	1 945	240	768	3	147
R A Z E M	428	2 410	523 262	32 438	185 237	115 859	58 643	131 085	śr. 6	śr. 217
Udział %	X	X	100,0	6,2	35,4	22,1	11,2	25,1	X	X

¹ Dane w zaokrągleniu do jedności² Interpolacja ze względu na brak danych

Tabela 9. Formy edukacji leśnej realizowane w Lasach Państwowych w 2005 roku - Wystawy

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Liczba wystaw	Liczba odwiedzających						Liczba odwiedzających jedną wystawę ¹
			Ogółem	Przed-szkole	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Liceum	Dorośli	
Białystok	31	26	8 970	1 041 ²	2 324 ²	1 604 ²	1234 ²	2 767 ²	345
Gdańsk	15	17	11 810	450	5 207	1 350	442	4 361	695
Katowice	38	39	108 191	19 473	23 680	22 938	22 694	19 406	2 774
Kraków	16	5	15 484	500	1 660	1 700	1 555	10 069	3 097
Krosno	26	12	8 180	232	1 332	1 338	834	4 444	682
Lublin	25	17	5 360	250	3 646	405	248	811	315
Łódź	19	14	3 457	241	1 125	818	500	773	247
Olsztyn	33	33	42 764	2 205	8 211	5 535	3 179	23 634	1 296
Piła	19	14	6 940	320	1 370	1 345	1 305	2 600	496
Poznań	25	24	7 271	557	2 530	1 467	635	2 082	303
Radom	22	33	37 344	3 897	9 255	9 110	3 142	11 940	1 132
Szczecin	35	32	33 158	5 402	14 228	3 770	4 513	5 245	1 036
Szczecinek	31	8	2 940	100	425	950	310	1 155	368
Toruń	26	21	8 470	680	1 755	1 074	1 178	3 783	403
Warszawa	14	7	1 100	150	382	236	232	100	157
Wrocław	33	27	5 368	400	1 753	862	252	2 101	199
Zielona Góra	20	9	2 968	53	1 377	878	380	280	330
R A Z E M	428	338	309 775	35 951	80 260	55 380	42 633	95 551	śr. 916
Udział %	X	X	100,0	11,6	25,9	17,9	13,8	30,8	X

¹ Dane w zaokrągleniu do jedności² Interpolacja ze względu na brak danych

Tabela 10. Formy edukacji leśnej
- Inne wydarzenia w 2005 roku

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Szacunkowa liczba uczestników
Białystok	31	b.d.
Gdańsk	15	43 500
Katowice	38	251 500
Kraków	16	162 000
Krosno	26	2 700
Lublin	25	2 700
Łódź	19	22 500
Olsztyn	33	b.d.
Piła	19	8 000
Poznań	25	29 500
Radom	22	16 900
Szczecin	35	3 600
Szczecinek	31	5 800
Toruń	26	110 000
Warszawa	14	1 100
Wrocław	33	300
Zielona Góra	20	10 000
R A Z E M	428	Ok. 670 000

b.d.– brak danych

Tabela 11. Podmioty współpracujące z Lasami Państwowymi w zakresie edukacji przyrodniczej w 2005 roku

Podmioty współpracujące	Liczba jednostek (podmiotów)	Liczba wspólnych imprez, konkursów, akcji, warsztatów itp.
Szkoły (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie, szkoły wyższe)	7 966	11 910
Ośrodki edukacji ekologicznej	164	345
Parki narodowe i krajobrazowe	196	462
Domy kultury, muzea	331	508
Organizacje pozarządowe: ekologiczne, stowarzyszenia, harcerstwo	713	1 239
Media (ogółem: prasa, radio, TV)	1 360	2 413
Inne, w tym samorządy (ponad 500), kościoły, zagranica, placówki naukowe, kluby hobbyistyczne, Straż Pożarna itp.	1 838	2 344

Tabela 12. Współpraca w edukacji leśnej (liczba podmiotów/liczba wspólnych imprez) w 2005 roku - według RDLP

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Szkoły	Ośrodki edukacji	Parki narodowe i krajobrazowe	Domy kultury, muzea	Organizacje pozarządowe	Media:		Liczba szkół średnio na jedno nadl. ¹
							prasa, radio, TV	Inne, w tym: samorządy, kościoły, zagranica, Straż Pożarna	
Białystok	31	522/860	10/11	19/38	25/28	41/48	126/201	74/143	17
Gdańsk	15	435/623	7/102	6/12	13/17	14/18	61/132	134/200	29
Katowice	38	1038/1472	13/17	23/63	30/93	86/121	210/367	213/251	27
Kraków	16	273/293	5/5	11/20	10/13	33/53	47/89	31/28	17
Krosno	26	486/749	2/2	10/20	17/19	26/70	65/101	144/113	19
Lublin	25	369/634	b.d.	17/39	11/13	32/36	90/131	66/192	15
Łódź	19	442/611	8/21	15/83	17/18	46/53	81/146	71/86	23
Olsztyn	33	524/696	10/9	b.d.	27/50	48/60	71/71	105/168	16
Piła	19	255/551	20/9	b.d.	19/23	33/35	31/207	42/53	13
Poznań	25	590/1024	7/10	7/21	28/33	55/253	82/191	161/202	24
Radom	22	439/615	10/32	16/36	17/22	35/39	89/123	80/116	20
Szczecin	35	523/929	33/26	12/32	28/97	32/174	127/225	156/208	15
Szczecinek	31	309/475	6/14	16/19	14/22	34/52	53/98	97/158	10
Toruń	26	408/452	10/59	17/31	26/25	37/37	53/82	122/137	16
Warszawa	14	524/673	4/4	2/5	12/9	21/24	51/43	45/36	37
Wrocław	33	538/897	15/21	18/36	18/15	90/113	77/80	186/138	16
Zielona Góra	20	346/430	4/3	7/7	19/24	50/53	46/126	111/115	17
R A Z E M	428	8021 / 11984	164 / 345	196 / 462	331 / 521	713 / 1239	1360 / 2413	1838 / 2344	śr. 19

¹ Dane w zaokrągleniu do jedności
b.d. – brak danych

Tabela 13. Pracownicy Lasów Państwowych angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w 2005 roku

Stanowisko służbowe	Ilość	Udział %
Nadleśniczy	201	4,2
Zastępca nadleśniczego	210	4,3
Inżynier nadzoru	250	5,2
Specjalista, referent	788	16,3
Leśniczy, podleśniczy	3 128	64,8
Strażnik	192	4,0
Stażysta	60	1,2
R A Z E M	4 829	100,0

Tabela 14. Pracownicy Lasów Państwowych angażujący się w edukację leśną społeczeństwa w 2005 roku (według RDLP)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Nadleśnicy	Zastępca nadl.	Inżynier nadzoru	Specjalista, referent w nadl. i RDLP	Leśnicy i podleśnicy	Strażnik leśny	Stażysta	Razem na terenie RDLP	Średnio na jedno nadleśnictwo ¹
Białystok	31	6	13	19	32	157	3	-	230	7
Gdańsk	15	11	10	13	21	212	14	2	283	19
Katowice	38	13	18	26	68	284	5	10	424	11
Kraków	16	7	9	7	18	116	7	4	168	11
Krosno	26	15	18	12	46	148	14	5	258	10
Lublin	25	1	10	2	100	1	19	14	147	6
Łódź	19	7	7	12	35	144	-	4	209	11
Olsztyn	33	15	16	23	46	312	17	-	429	13
Piła	19	7	4	9	41	79	5	-	145	8
Poznań	25	8	9	16	57	215	19	6	330	13
Radom	22	14	13	18	38	163	4	-	250	11
Szczecin	35	20	18	22	70	291	34	-	455	13
Szczecinek	31	30	12	14	49	201	-	-	306	10
Toruń	26	12	11	23	33	217	16	3	315	12
Warszawa	14	2	7	4	30	142	3	6	194	14
Wrocław	33	20	20	18	70	217	20	6	371	11
Zielona Góra	20	13	15	12	34	229	12	-	315	16
R A Z E M	428	201	210	250	788	3 128	192	60	4 829	śr. 11

¹ w zaokrągleniu do jedności

Tabela 15. Wydatki na edukację leśną w Lasach Państwowych w 2005 roku, w tys. zł (źródło: Wydział Ochrony Lasu DGLP)

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba nadleśnictw	Źródła finansowania w tys. zł						Suma wydatków	Średni wydatek na jedno nadleśnictwo
		Koszty własne nadleśnictw	Fundusz leśny	Budżet państwa	Wojewódzki Fundusz OŚiGW	Narodowy Fundusz OŚiGW	Inne		
Białystok	31	789,5	178,0	89,3	85,0		61,3	1203,1	38,8
Gdańsk	15	498,2	110,0	55,1	11,0		7,4	681,7	45,4
Katowice	38	1363,4	70,0	75,6	36,8	95,0		1640,8	43,2
Kraków	16	130,6	129,0	56,2	10,0			325,8	20,4
Krosno	26	276,3	128,0	60,0	118,7		2,3	585,3	22,5
Lublin	25	451,3	44,8	33,0	27,4			556,5	22,3
Łódź	19	315,8	105,0	48,0	105,9			574,7	30,2
Olsztyn	33	499,8	130,5	90,1	115,7		12,7	848,8	25,7
Piła	19	576,6	215,0	68,0	178,7	18,0	24,0	1080,3	56,9
Poznań	25	692,8	46,0	68,0	100,0			906,8	36,3
Radom	22	1018,6	200,0	26,8			25,2	1270,6	57,8
Szczecin	35	1239,2	335,5	84,1	68,5		40,0	1767,3	50,5
Szczecinek	31	422,0	65,0	72,0		100,0		659,0	21,3
Toruń	26	671,9	125,0	79,5	10,0			886,4	34,1
Warszawa ¹	14	262,2	1734,2	55,9	17,4		7,0	2076,7	148,3
Wrocław	33	659,8	150,5	34,0	55,7		44,5	944,5	28,6
Zielona Góra	20	397,9	115,0	37,6	18,4	16,4	3,2	588,5	29,4
RAZEM	428	10265,9	3881,5	1033,2	959,2	229,4	227,6	16596,8	38,8
Udział %	X	61,85	23,39	6,23	5,78	1,38	1,37	100,00	X

¹ Dotacja z Funduszu Leśnego dla RDLP w Warszawie, w tym 1182,4 tys. zł to nakłady inwestycyjne na nowo utworzony, w 2005 roku, Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Warszawskie”.

ADRESY DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych

ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

tel./fax (0-22) 825 85 56

www.lp.gov.pl

- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku**
ul. Lipowa 51, 15-950 Białystok, skr. poczt. 270,
tel. (0-85) 652 04 71, fax (0-85) 652 23 73
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku**
ul. ks. Rogaczewskiego 9-19, 80-804 Gdańsk,
tel. (0-58)321 22 00, fax (0-58) 302 11 25,
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach**
ul. Św. Huberta 43/45, 40-952 Katowice-Brynow,
tel. (0-32)251 72 51 do 54, fax (0-32) 251 57 39, 251 50 26
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie**
ul. Słowackiego 17a, 31-159 Kraków,
tel. (0-12) 633 54 33, fax (0-12) 633 13 51
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie**
ul. Bieszczadzka 2, 38-400 Krosno,
tel. (0-13) 436 44 39, 436 44 51; fax (0-13) 436 43 01, 436 24 57
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie**
ul. Czechowska 4, 20-950 Lublin, skr. poczt. 170,
tel. (0-81) 532 70 31, fax (0-81) 532 49 47
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi**
ul. J. Matejki 16, 91-402 Łódź,
tel. (0-42) 631 79 00, fax (042) 631 79 82
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie**
ul. Kościuszki 46/48, 10-959 Olsztyn,
tel. (0-89) 521 01 60, fax (0-89) 527 55 88
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile**
64-920 Pila-Kalina,
tel. (0-67) 212 48 44, fax (0-67) 212 64 78
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu**
ul. Gajowa 10, 60-959 Poznań,
tel. (0-61) 866 82 41, fax (0-61) 847 28 69
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu**
ul. 25 Czerwca 68, 26-600 Radom,
tel. (0-48) 362 81 71 do 77, fax (0-48) 364 37 78
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie**
ul. Słowackiego 2, 70-965 Szczecin,
tel. (0-91) 432 87 00, fax (0-91) 422 53 13
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinku**
ul. Mickiewicza 2, 78-400 Szczecinek,
tel. (0-94) 374 21 11, fax (0-94) 374 27 29
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu**
ul. Mickiewicza 9, 87-100 Toruń,
tel. (0-56) 658 43 00, fax (0-56) 658 43 66
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie**
ul. Grochowska 278, 03-841 Warszawa,
tel. (0-22) 810 40 34, fax (0-22) 810 40 72
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu**
ul. Grunwaldzka 90, 50-357 Wrocław,
tel. (0-71) 377 17 00 do 15, fax (0-71) 328 24 01
- **Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze**
ul. Kazimierza Wielkiego 24a, 65-950 Zielona Góra,
tel. (0-68) 325 44 51 do 59, fax (0-68) 325 36 30

